Prinsen som våknet

Historien om Buddha

Kåre A. Lie

1998

Historien om Buddha

fortalt for barn og ungdom

Kolofonside

Copyright @ 1998

Utgitt med støtte av Norsk Kassettavgiftsfond, Buddhistforbundet og Buddhafondet

Til

Irene, Jasper, Josefine, Marie og Peter

Innhold

Prinsen 7
Dronning Mayas drøm 7
En prins blir født 9
Vismannen Asita 10
Maya dør 11
Prinsen vokser opp 12
Prinsen og svanen 13
Plogfestivalen 15
Bryllupet 16
Siddhartha får se verden utenfor slottet 17
Rahula blir født 22
Prinsen drar ut i verden 24

Eneboeren 26
Alene 26
Hos Arada Kalama 27
Hos Udraka Ramaputra 28
Sult 29
Sujatas gave 31
Den vanskelige natta 33
Oppvåkningen 35

Buddha -- den våkne 36
Dele med andre 36
Møtet i hjorteparken 38
Gå ut! 40
Shariputra og Moggallana 41
Munker og andre mennesker 42
Anathapindikas gave 44
Buddha kommer tilbake til Kapilavastu 47
Ananda og Devadatta blir munker 49
Er Buddhas lære bare for mennene? 50
Soma svarer en grinebiter 52
Buddha og Rahula 53
De fem gode levereglene 54
La oss være glade i hverandre! 57
De ti gode levereglene 59
Den sultne mannen 61
Den syke munken 63
Jenta som fikk juling 65
Søppeltømmeren Sunita 68
Morderen Angulimala 70
Buddha forhindrer krig 75
Hell og lykke 77
Vær glad i familien din! 79

Råd til ungdommen 80
Godt vennskap 81
Smilende visdom 82
Akrobaten og læregutten hans 83
Hva gjør vi hvis noen snakker stygt om oss? 84
Vi trenger ikke ta imot hva som helst 86
Vær snill mot dyra! 88
Devadatta vil ha makt 89
Hva er nirvana? 92
Buddha dør 95
Bålferden 98
La oss huske hva Mesteren sa! 100

Etterord 101

Kilder 102

Stavemåter av navn 104

Prinsen

Dronning Mayas drøm

En gang for lenge siden var det en konge og en dronning som ikke hadde noen barn.

Kong Shuddhodana regjerte over shakya-folket i et lite land i India, og de hadde alt de bare kunne ønske seg ellers -- men barn hadde de ikke.

"Hadde jeg bare hatt en sønn som kunne overta riket etter meg når jeg blir gammel", tenkte kongen.

Så var det ei natt at dronning Maya hadde en underlig drøm. Hun syntes at fire engler kom og løftet henne opp og fløy bort med henne. De satte henne varsomt ned oppe på et fjell, der alt var så vidunderlig vakkert. Hun sto ute på ei eng fylt av de skjønneste blomster. Lufta var søt som honning av all blomsterduften, og enga var omgitt av trær der fuglene kvitret og sang.

Plutselig knaket det i buskene, og der kom en kjempestor hvit elefant ut på enga. Maya ble forskrekket, men elefanten var så rolig og hadde så snille øyne at hun skjønte den ikke ville gjøre henne noe vondt. Langsomt kom den praktfulle elefanten bort mot henne, bøyde seg for henne og hilste så vakkert at hun ikke var det minste redd lenger. Så ble en med ett mindre og mindre, og som ved et trylleslag forsvant den -- rett inn i magen til Maya!

Da Maya våknet, fortalte hun drømmen sin til kongen.

"Det var en rar drøm", sa han. "Kanskje vi skulle spørre vismennene hva de mener om den?"

Og så ble alle vismennene i riket bedt om å komme til slottet, og dronningen fortalte dem hva hun hadde drømt.

Vismennene stakk hodene sammen og mumlet. Så gikk den eldste av dem fram for kongen og dronningen, bøyde seg og sa:

"Denne drømmen er et godt varsel. Den varsler at dronningen kommer til å få en sønn!"

Kongen og dronningen så på hverandre og smilte. Skulle de endelig skulle de få et barn, det som de ønsket seg mest av alt her i verden?

"Men det følger en spådom med denne drømmen", fortsatte vismannen. "Hvis prinsen blir boende på slottet, kommer han til å bli en mektig konge som skal herske over et veldig rike. Men hvis han drar ut i verden og får se at mennesker blir syke, at de blir gamle og dør, kommer han til å bli en stor vismann, en våken mester, som skal hjelpe alle mennesker!"

En prins blir født

Månedene gikk, og Maya følte hvordan barnet vokste inne i henne. Da det ble mai, eller måneden vesak, som det het i India den gangen, visste hun at det ikke var så lenge til barnet skulle komme.

"Jeg vil gjerne besøke mor og far i Devadaha før barnet kommer", sa hun til kongen en dag.

"Da skal du selvfølgelig gjøre det", smilte han.

Neste morgen dro Maya fra hovedstaden, Kapilavastu, med et stort følge av tjenere og tjenestejenter. Søsteren hennes, Prajapati, var også med. Da sola kom høyere på himmelen, ble det varmt, og alle i følget ble både tørste og slitne. Da var de kommet halvveis mellom Kapilavastu og Devadaha. Der lå det en vakker park, som het Lumbini-parken. I den parken pleide folk ofte å hvile seg litt når de kom forbi, og Maya ba tjenerne bære den forgylte bærestolen hennes inn i parken, slik at de alle kunne få seg en hvil og slappe av litt. De satte seg inn under de store og løvtunge trekronene, som ga skygge mot den brennende sola, og drakk vann fra en kjølig bekk som slynget seg inn under trærne.

Plutselig grep Maya søsteren sin i armen.

"Å, Prajapati", sa hun. "Jeg tror barnet kommer allerede nå! Hjelp meg!"

Raskt ga Prajapati tjenestefolkene beskjed om å gjøre alt klart, og ikke lenge etter lød det kraftige spedbarnskrik gjennom parken.

"Det ble en velskapt liten gutt!" Maya og Prajapati smilte lykkelig til hverandre.

"Det ser nesten ut som om hele naturen gleder seg og ønsker ham velkommen til verden", smilte Prajapati. "Bare se deg omkring!"

Og hun pekte på de store trærne i parken. De var overstrødd av store blomster, og drysset kronblader som snøfnugg over dem, og fuglene sang sine glade, små melodier oppe mellom greinene.

"Men nå får vi vel heller reise hjem igjen", sa Maya. "Dette gleder jeg meg til å fortelle til kong Shuddhodana!"

Vismannen Asita

Og kongen ble strålende glad da de kom hjem og viste ham det nyfødte barnet. Varsomt løftet han den vesle gutten opp og så stolt på ham.

"Det er en sunn og kraftig liten fyr", sa Shuddhodana. "Han kommer nok til å greie seg bra her i verden, så han skal hete Siddhartha -- det betyr en som greier å oppnå de målene han setter seg! Og familienavnet Gautama skal han naturligvis også ha. Siddhartha Gautama er navnet hans!"

Folk stimlet sammen, og alle var glade over nyheten. De hadde fått en prins! Men plutselig la kongen merke til en gammel vismann som ikke så glad ut i det hele tatt. Han prøvde tvert imot å tørke bort en tåre uten at noen skulle legge merke til det.

"Hvorfor ser du så trist ut, Asita?" spurte kongen bekymret. "Du ser vel ikke noen dårlige varsler for sønnen min?"

"Nei, herre konge. Ikke vær redd. Jeg kan se at denne lille gutten kommer til å bli en stor vismann, en våken mester, når han blir voksen. Det triste er bare at jeg som er så gammel, ikke kommer til å leve lenge nok til å få oppleve dette!"

Kongen smilte og sa noen trøstende ord til ham, men innerst inne var han likevel irritert. "Skal sønnen min bli en slik lurvete vismann?" tenkte han. "Ikke tale om! Han skal bli konge og overta riket etter meg. Det skal jeg nok sørge for!"

Maya dør

Det var sorg på slottet. Dronning Maya var syk. Kongen hadde sendt bud på de beste legene, men de gikk bare stille omkring og ristet på hodet. Og så kom den sørgelige meldingen: Dronningen var død. Hun hadde sovnet stille inn, og det var ikke noe de kunne gjøre.

Kongen sto ved senga hennes med tårer på kinnene. Han hadde vært så inderlig glad i Maya, men nå var hun borte.

"Og du da, lille gutten min", sa han halvveis til seg selv, og kastet et blikk bor på vogga der vesle Siddhartha lå. "Nå har du ikke lenger noen mor, stakkars deg!"

Da hørte han myke skritt bak seg. Prajapati hadde også stått og grått over at søsteren var død, men nå gikk hun bort til vogga og løftet opp den vesle bylten som lå der. Hun holdt Siddhartha varsomt i armene og så på ham med ømt blikk.

"Ikke vær redd, vesle prins", sa hun mykt til ham. "Fra nå av vil jeg være som en mor for deg. Om kongen tillater", la hun til, og så opp på Shuddhodana.

Kongen smilte, et trist smil, og nikket. Han visste at nå var gutten i de beste hender.

Prinsen vokser opp

Og Prajapati ble som en mor for ham. Etter en tid ble hun gift med kong Shuddhodana, og hun var like glad i Siddhartha som om han skulle vært hennes egen sønn.

Årene gikk, og Siddhartha ble større. Så snart han kunne stabbe og gå, var han høyt og lavt og lekte med de andre barna på slottet. Den kongelige familien var stor, og han hadde mange fettere og kusiner han kunne leke med.

De fikk ikke lov til å dra ut på egen hånd -- for kongen husket spådommen om hva som ville skje hvis Siddhartha reiste hjemmefra, hvis han skulle få se at mennesker blir syke, at de blir gamle og dør -- men de kjedet seg ikke av den grunn. Kongen hadde tre slott: ett for den varmeste årstida, ett for den kalde årstida og ett for regntida, og til hvert slott hørte hager og parker, så de hadde nok av plass å tumle seg på. Siddhartha hadde alt han kunne ønske seg, og ble nok temmelig bortskjemt.

Han hadde mye tid til sport og lek, og ble en mester i bueskyting. Men til faste tider måtte han også sette seg høflig ned foran en lærer, som hørte ham i leksene. Det var mye han måtte kunne, han som skulle bli konge når han ble stor. Men Siddhartha var flittig, og læreren var godt fornøyd med arbeidet hans.

Prinsen og svanen

Siddhartha gikk en liten tur for seg selv ute i slottsparken. Plutselig hørte han et sus i lufta, og dunk! der ramlet noe stort og flagrende i bakken rett foran føttene hans. Det var en svane.

Siddhartha forsto at den var skadet, og bøyde seg ned for å se om han kunne hjelpe den. Svanen hadde fått ei pil gjennom den ene vingen, og kunne ikke fly. Svanen så redd og hjelpeløst opp på ham med store, mørke øyne.

"Jeg tar deg med inn og steller deg et par dager til vingen din blir bra igjen", sa Siddhartha til svanen. "Så skal du nok se at du kan fly igjen og at du blir like frisk som før!"

Men idet han varsomt løftet svanen opp, hørte han noen komme brasende gjennom buskene.

Det var fetteren Devadatta som kom løpende med bue i handa. Andpusten og ivrig ropte han til Siddhartha:

"Så du svanen? Hvor falt den ned?"

Da først så han at Siddhartha sto med svanen i armene.

"Å, du fant den? Fint! Sleng den over her så skal jeg vri hodet av den!"

Siddhartha rygget et skritt bakover og grep fastere om svanen.

"Nei, du skal ikke drepe den! Jeg vil hjelpe den til å bli frisk, så den kan fly sin vei i frihet."

"Er du gal? Det var jo jeg som skjøt den! Den er min! Hit med den!"

Men Siddhartha ville ikke gi svanen fra seg. Da kom en klok og forstandig onkel gående forbi, og han spurte hva de kranglet om.

"Jeg var ute på jakt og skjøt denne svanen, og så vil Siddhartha ta den fra meg!" utbrøt Devadatta.

"Er dette sant, Siddhartha? Hvorfor vil du ikke gi fra deg svanen?" spurte onkelen.

"Det er sant at det var han som skjøt den", svarte Siddhartha. "Men da den så på meg med de store, triste øynene sine, forsto jeg at den har det vondt -- like vondt som du eller jeg ville hatt det om vi var blitt skutt. Jeg følte det som om det var jeg selv som hadde like vondt. Derfor vil jeg heller hjelpe den."

Onkelen så ettertenksomt på begge guttene.

"Devadatta vil gi svanen døden. Siddhartha vil gi den livet. Livet er mer verdt enn døden. Derfor skal du ha svanen, Siddhartha", avgjorde han.

Siddhartha bar svanen inn, trakk ut pila og ga den vann og mat. Etter en tid var den frisk igjen. Siddhartha bar den ut i hagen, og svanen slo lykkelig ut vingene og fløy mot friheten.

Prinsen ble stående og se tankefullt etter svanen til den forsvant som en prikk mot den blå himmelen.

Plogfestivalen

Det var fest og glede i landet. Våren var kommet, og det var på tide å pløye åkrene for å så kornet. Etter gammel skikk skulle kongen være førstemann til å pløye åkeren sin, for dette ville gi hell og lykke til kornet, mente folk.

Folk kledde seg til fest, og kom for å se kongen sette plogen i jorda. Dette var plogfestivalen.

Siddhartha var der, også. Det var varmt i sola, så han satte seg i skyggen av et rosenepletre og så sin far, kongen, gjøre plogen klar og spenne for trekkoksene. Så begynte oksene å gå, langsomt og stødig, mens kong Shuddhodana gikk bak og styrte plogen med stø hand. Den svarte jorda ble veltet til side, plogfuren trakk seg lenger og lenger, mens folket jublet og klappet i hendene.

Åkeren var stor og oksene hadde ikke hastverk, så det tok sin tid. Siddhartha syntes det var så deilig å sitte der i skyggen av treet og bare slappe av. En stor ro gled inn over ham, og selv om fuglene fortsatt kvitret og vinden raslet i løvet over ham, og selv om han hørte folkemengden som feiret plogfestivalen, var det med ett som alt ble stille -- uendelig stille og vakkert -- inne i ham selv. Denne indre stillheten var så deilig at han kjente hvordan hele kroppen sitret av glede og lykke, helt ut i fingerspissene.

Hvor lenge han satt slik fordypet i glede, visste han ikke. Men det kan ikke ha vært så lenge, for da han begynte å legge merke til verden omkring seg igjen, holdt faren fortsatt på med å pløye.

“Hva var dette?” tenkte han forundret. “Hva var dette merkelige og herlige som skjedde?”

Bryllupet

"Nå, Siddhartha, har du ikke fått deg noen kjæreste ennå, da?" Faren så ertende på ham.

Siddhartha rødmet. For det var jo ei som han hadde gått og sett på i hemmelighet. Yashodhara var så pen, syntes han. Hun var mye søtere enn noen annen han hadde sett. Men dette hadde han ikke våget fortelle til noen.

"Har du forresten hørt at Yashodhara er gammel nok til å gifte seg?" sa Shuddhodana lett henslengt, liksom tilfeldig. Men da Siddhartha så det lille smilet i munnvikene hans, forsto han at faren hadde gjennomskuet ham.

"Vi har nettopp fått invitasjon fra faren hennes. Yashodhara inviterer til stort selskap, slik at hun kan velge seg ut en hun kan tenke seg å gifte seg med. Hva sier du til det? Har du lyst til å prøve lykken?"

Om han hadde!

Den store dagen kom. Alt var pyntet og gjort klart hjemme hos Yashodhara, og foreldrene hennes sto ved porten og ønsket velkommen. Det rumlet i vognhjul og dundret i hestehover etter hvert som den ene prinsen og fyrstesønnen etter den andre ankom -- og noen kom til og med ridende på elefanter. Alle ville de prøve lykken og fri til den vakre Yashodhara.

Den ene kjekke unge mannen etter den andre kom fram og presenterte seg, men det var særlig én som Yashodhara spent ventet på. Ville han komme, tro? Jo, heldigvis, der så hun ham, der kom Siddhartha! Hun hadde så inderlig håpet at han også ville komme og fri til henne, for innerst inne var det han hun ville ha.

Så begynte lekene, for alle ville gjerne vise hva de dugde til. Frierne konkurrerte i alle slags idretter: bueskyting, bryting, kappkjøring og mange andre ting. Siddhartha gjorde det bra i alle øvelsene, så da Yashodhara til slutt med senket blikk gikk fram og ga ham handa som tegn på at det var han hun ville ha, var det ingen som ble særlig forbauset. Mange av de andre frierne var nok skuffet et øyeblikk, men så brøt jubelen løs for de to unge.

Etterpå ble det holdt bryllup med kongelig prakt, og Siddhartha og Yashodhara fikk sin egen del av slottet å bo i.

Det var som et eventyr, og i eventyret skulle prinsen og prinsessen leve lykkelig

sammen til sine dagers ende. Men slik skulle det ikke gå her.

Siddhartha får se verden utenfor slottet

Første tur

Dager, uker, måneder og år gikk som i en eneste fest. Siddhartha og Yashodhara var glade i hverandre og hadde det godt sammen. Overalt var det tjenere som oppfylte prinsens minste ønsker og serverte de lekreste retter og la fram praktfulle drakter og smykker. Stadig var det musikk, dans og fest på slottet. Det var nesten til å bli ør av.

Men en dag slo tanken ned i ham: "Jeg kjenner jo ikke verden utenfor slottet! Hvordan skal jeg kunne bli konge over shakya-folket, når jeg ikke vet hvordan vanlige mennesker lever?"

"Hvorfor har jeg aldri vært utenfor slottet?" undret han seg. "Da jeg var liten, var det fordi jeg ikke fikk lov av far. Men nå er jeg jo voksen. Kanskje jeg skulle dra ut og se meg litt om?"

"Channa!" ropte han til vognstyreren sin. "Spenn hestene for vogna! Jeg vil ut og kjøre en liten tur!"

"Ja vel, prins", svarte Channa, og snart etterpå kunne han melde at vogna sto klar. Prinsen satte seg i vogna, Channa hoppet opp på setet sitt og grep tøylene, og så rullet vogna ut av slottsporten og nedover veien til byen Kapilavastu.

De var ikke kommet langt før Siddhartha grep Channa hardt i armen.

"Stans!" utbrøt han. "Channa! Hva er det der?"

"Hva da?" spurte Channa forundret, mens han prøvde å finne ut hva Siddhartha pekte på. "Mener du den mannen der i veikanten?"

"Ja! Hva er i veien med ham, Channa? Hvorfor går han så sakte og ustøtt? Hvorfor støtter han seg til en stokk? Hvorfor er han så krum i ryggen?"

"Han er gammel, prins."

"Gammel? Hva er det?"

"Vet du ikke hva det er å bli gammel? Har du aldri sett gamle mennesker?"

"Nei ..... ikke slik ...."

"Når du blir gammel, blir kreftene borte. Håret blir grått, huden blir rynkete og tennene faller ut. Det betyr at han ikke har så lenge igjen å leve."

"Kommer jeg til å bli gammel, slik som den mannen der?"

"Alle blir gamle, hvis de får leve lenge nok, prins. Det kommer til å skje med både deg og meg."

Siddhartha ble sittende trist og tankefull i vogna. Litt etter sa han:

"Snu, Channa. Kjør tilbake til slottet. Jeg vil ikke se noe mer i dag."

Andre tur

Siddhartha ble gående i dype tanker hjemme på slottet. Plutselig var det ikke noe moro med fest og lek lenger.

"Nei, jeg må ut og se mer!" tenkte han en dag.

"Channa!" ropte han til vognstyreren sin. "Spenn hestene for vogna! Jeg vil ut og kjøre en liten tur igjen!"

"Ja vel, prins", svarte Channa, og snart etterpå kunne han melde at vogna sto klar. Prinsen satte seg i vogna, Channa hoppet opp på setet sitt og grep tøylene, og så rullet vogna ut av slottsporten og nedover veien til byen Kapilavastu.

De var ikke kommet langt før Siddhartha grep Channa hardt i armen.

"Stans!" utbrøt han. "Channa! Hva er det der?"

"Hva da?" spurte Channa forundret, mens han prøvde å finne ut hva Siddhartha pekte på. "Mener du den mannen der i veikanten?"

"Ja! Hvorfor er han så rar, Channa? Hvorfor er han så tynn og blek? Hvorfor ligger han sammenkrøpet og skjelver og stønner? Hvorfor har han så stygge sår over hele kroppen?"

"Han er syk, prins."

"Syk? Hva er det?"

"Vet du ikke hva sykdom er? Har du aldri sett syke mennesker? Har du aldri vært syk, da?"

"Nei ..... ikke på den måten ...."

"Når du blir alvorlig syk, blir hele kroppen svekket. Det gjør fryktelig vondt, og du kan dø av det."

"Kommer jeg til å bli like syk som den mannen der?"

"Alle kan bli syke, prins. Det kan skje med både deg og meg."

Siddhartha ble sittende trist og tankefull i vogna. Litt etter sa han:

"Snu, Channa. Kjør tilbake til slottet. Jeg vil ikke se noe mer i dag."

Tredje tur

Trist og nedslått gikk Siddhartha rundt i dype tanker hjemme på slottet. Han hadde jo hatt det så godt selv. Alt han ville ha, kunne han bare peke på, så fikk han det. Uten å tenke nærmere over det, hadde han trodd at alle mennesker hadde det like fint. Men hva var vitsen med det hele, hvis sykdom og alderdom var det eneste han hadde å se fram til?

"Channa!" ropte han til vognstyreren sin igjen en dag. "Spenn hestene for vogna! Jeg vil ut og kjøre en liten tur!"

"Ja vel, prins", svarte Channa, og snart etterpå kunne han melde at vogna sto klar. Prinsen satte seg i vogna, Channa hoppet opp på setet sitt og grep tøylene, og så rullet vogna ut av slottsporten og nedover veien til byen Kapilavastu.

De var ikke kommet langt før Siddhartha grep Channa hardt i armen.

"Stans!" utbrøt han. "Channa! Hva er det der? Hvorfor går de menneskene der borte og bærer en mann på ei båre? Og hvorfor ligger han så stille? Hvorfor gråter og jamrer de slik?"

"Det er et gravfølge, prins. Mannen er død, og de andre bærer ham til gravplassen mens de sørger over ham."

"Død? Hva er det?"

"Vet du ikke hva døden er? Det betyr at livet tar slutt, det betyr at vi må ta avskjed med alle vi er glade i, det betyr at kroppen går i oppløsning og ikke er mer."

"Kommer jeg til å dø slik som den mannen der?"

"Alle må dø en eller annen gang, prins. Det kommer både du og jeg til å gjøre."

Siddhartha ble sittende trist og tankefull i vogna. Litt etter sa han:

"Snu, Channa. Kjør tilbake til slottet. Jeg vil ikke se noe mer i dag."

Fjerde tur

Det hele virket håpløst, syntes Siddhartha. Sykdom, alderdom og død -- så mye vondt det var i verden! Det hadde han ikke vært klar over! Hvordan skulle han vel kunne få en glad stund igjen? Hva skulle han gjøre for å slippe unna det som var vondt og trist? Og når andre hadde det på samme måte -- hvordan kunne han hjelpe andre mennesker til å få det godt?

"Channa!" ropte han til vognstyreren sin en dag. "Spenn hestene for vogna! Jeg vil ut og kjøre en tur igjen!"

"Ja vel, prins", svarte Channa, og snart etterpå kunne han melde at vogna sto klar. Prinsen satte seg i vogna, Channa hoppet opp på setet sitt og grep tøylene, og så rullet vogna ut av slottsporten og nedover veien til byen Kapilavastu.

De var ikke kommet langt før Siddhartha grep Channa hardt i armen.

"Stans!" utbrøt han. "Channa! Hva er det der?"

"Hva da?" spurte Channa forundret, mens han prøvde å finne ut hva Siddhartha pekte på. "Mener du den mannen der i veikanten?"

"Ja! Hvorfor har han den underlige kappa på seg, Channa? Hvorfor har han ikke noe hår på hodet? Og hvorfor legger folk mat opp i den store bollen han går og bærer på?"

"Det er en omvandrende eneboer, prins."

"Eneboer? Hva er det?"

"Det er en som har forlatt hus og hjem, og som vandrer omkring uten å eie annet enn det han står og går i."

"Men hvorfor?"

"For å finne meningen med livet, prins. Han lever i fred med alt og alle, og gjør ikke noe vesen noe vondt."

"Hmmm ... han ser så fornøyd og så fredelig ut. Tror du han kanskje har funnet meningen med livet allerede, Channa? Men, hvis han ikke eier noe, hvordan kan han skaffe seg noe å spise, da?"

"Folk pleier alltid å gi litt mat til omvandrende eneboere, prins. Alle vet jo at det gir lykke å kunne gjøre en god gjerning på den måten."

Siddhartha ble sittende tankefull, men ikke lenger trist, i vogna. Han kunne liksom ikke slippe eneboeren med blikket. Men litt etter sa han:

"Snu, Channa. Kjør tilbake til slottet. Jeg tror jeg har sett nok."

Rahula blir født

"Så er det kanskje ikke så håpløst likevel, da", tenkte Siddhartha. "Men det er nå rart også: Her går jeg rundt og føler meg trist og ulykkelig, enda jeg har en familie som jeg er glad i, og enda jeg er omgitt av rikdom og tjenere. Den eneboeren, derimot, har ingenting han kan kalle sitt, og likevel virket han så tilfreds og lykkelig. Hva er det han har funnet, som ikke jeg har?"

"Tenk om jeg kunne finne ut hva det er som virkelig gjør oss triste og hva det er som virkelig gjør oss glade!" tenkte Siddhartha. "Hadde jeg bare visst dette, så kunne jeg sikkert hjelpe andre også, slik at alle levende vesener kunne bli lykkelige! Å, dette må jeg finne ut av!"

Meningen med livet? Sorg? Glede? Hva er det egentlig for noe, alt dette?

Det var jo så vanskelig! Siddhartha grublet og tenkte, men han syntes ikke han kom noen vei. Og hver gang han prøvde å få litt ro og fred for å tenke gjennom sakene, ble han forstyrret. Stadig var det fester på slottet, stadig kom tjenerne for å gjøre det ene eller det andre. Stadig kom det noe i veien, og Siddhartha ble mer og mer fortvilet.

Dette gikk ikke! Han kom jo ingen vei med de vanskelige spørsmålene! Men det så ut til at eneboeren hadde ..... Eneboeren! Eneboer!

"Jeg vil gå ut og bli eneboer!" tenkte Siddhartha. "Alle disse tingene, all denne luksusen her på slottet står bare i veien for meg!"

Men så var det som om han mistet motet igjen.

"Men hva kommer Yashodhara til å si? Og hva med far? Og Prajapati? Orker jeg å reise fra dem? Og hvordan skal jeg få sagt det til dem?"

Nei, dette var for vanskelig. Siddhartha kunne ikke bestemme seg.

"Jeg får vente litt og se", tenkte han.

Dager og uker gikk. Siddhartha greide ikke å bestemme seg for hva han skulle gjøre.

Og så var det en annen ting også. Han gikk og ventet på en nyhet .....

Plutselig en dag kom en av tjenerne løpende inn på rommet der Siddhartha satt og spiste.

"Herre! Herre! Du har fått en sønn!"

Siddhartha spratt opp. Dette var nyheten han hadde ventet på! Glad og spent skyndte

han seg inn til prinsesse Yashodhara, og der løftet de et velskapt lite guttebarn opp mot ham. Siddhartha ble varm om hjertet da han fikk se den lille pjokken.

"Hva synes du han skal hete?" spurte Yashodhara.

"Han kan jo hete ....." Siddhartha stoppet brått. Med ett så han at nå ville det jo bli enda vanskeligere å forlate hjemmet og dra ut som eneboer, nå som han hadde fått en liten sønn. Han ble blek, og visste ikke riktig hva han skulle si.

"Kall ham Rahula -- Hindring!" brast det ut av ham. Så stormet han ut av rommet.

Prinsen drar ut i verden

Om kvelden var det fest på slottet. Alle var glade for at et nytt prinsebarn var kommet til verden, så dette måtte feires!

Men hva var det egentlig i veien med Siddhartha? Han kunne være jublende glad det ene øyeblikket, men i neste øyeblikk virket han trist og lei, og svarte nesten ikke et ord når noen snakket til ham.

Festen varte til langt på natt, men litt etter litt ble det stille på slottet. Bare Siddhartha vandret fortsatt hvileløst omkring i de mørke salene.

Han var fortvilet, for det var så vanskelig å bestemme seg.

"Jeg må forsøke å vinne over det som gjør vondt her i verden", tenkte han. "Klarer jeg det, kan jeg kanskje hjelpe alle andre levende vesener til å få det godt. Men da må jeg ut og bort! Jeg må ut og bli eneboer, ellers finner jeg aldri det svaret jeg leter etter! Men det er så vanskelig å reise fra hus og hjem og alle de jeg er glad i. Jeg synes det blir vanskeligere for hver dag, og særlig nå som jeg har fått en liten sønn ....."

Han stoppet brått og slo knyttneven i dørkarmen.

"Jeg må reise nå! Nå i natt! Somler jeg en eneste dag til, så greier jeg det aldri!"

Nå var beslutningen tatt, og Siddhartha følte det som en stor lettelse.

Men hva skulle han si til far, til Yashodhara, til Prajapati ..... ?

Han ble stående og stirret fortvilet ut i mørket.

"Nei, det orker jeg ikke! Jeg greier ikke å møte blikkene deres og forklare at jeg må reise fra dem. Det er kanskje feigt, men .... Jeg rømmer nå, mens alle sover!"

Men han kunne ikke dra uten å ta avskjed med Yashodhara og Rahula. Stille listet han seg inn i rommet der Yashodhara lå og sov med vesle Rahula på armen. Siddhartha bøyde seg lydløst over dem og så lenge ned på de to. Så vakkert de lå der og sov!

"Farvel, dere som jeg er glad i", hvisket han. "Jeg skal komme tilbake en dag, og da håper jeg at jeg kommer med gode nyheter ....."

Som en skygge forsvant han ut av rommet og ut av slottet.

Han tok korteste veien ut til stallen, der Channa sov i et rom ved siden av hestene.

"Du må våkne, Channa! Skynd deg og legg sal på Kanthaka!"

"Ja vel, herre", svarte Channa søvnig, mens han lurte på hva det var som hastet så fælt nå midt på natta.

Den praktfulle hvite hesten Kanthaka, prinsens stolthet og yndlingshest, ble leid fram, og snart var den klar.

Siddhartha hoppet opp i salen.

"Sett deg opp her bak meg, Channa!" sa han. "Vi må dra!"

Stille førte han hesten i skritt, så ingen skulle våkne. Men så snart de var ute av porten, ga han frie tøyler. Som en hvit flamme stormet den kraftige hesten av sted gjennom nattemørket. Stjernene glitret som diamanter på den dypsorte nattehimmelen, slik at det akkurat så vidt var lys nok til å finne veien.

Lenge, lenge red de. Stjernene begynte å blekne, og da de kom de til bredden av elva Anoma, var det begynt å lysne på himmelen i øst. Her stanset de, og Siddhartha og Channa steg av hesten.

Langsomt begynte Siddhartha å ta av seg de kostbare smykkene av gull og edelsteiner som han hadde på seg. Han la dem i en liten haug foran Channa, som var så forbauset at han ikke våget spørre om noe.

Så tok prinsen av seg de kongelige praktklærne sine, plagg for plagg, og kastet ei enkel og fattigslig kappe over skuldrene. Han hutret litt i det kjølige vinddraget like før sola sto opp. Til slutt tok han en kniv og skar av seg det lange håret, som prinser og konger den gang var så stolt av. Alt la han ned foran Channa.

"M-m-men hva er meningen med d-d-dette, edle p-p-prins .... " stammet Channa.

"Ikke kall meg prins lenger. Der ligger prinsen, Channa", svarte Siddhartha stille, og pekte på alle de tingene han hadde lagt fra seg.

"Ta disse tingene med deg tilbake til Kapilavastu, og fortell kongen at jeg har sagt fra meg rike og land. Jeg er ikke lenger prins, og vil ikke lenger bruke det kongelige navnet Siddhartha. Fra nå av er jeg bare eneboeren Gautama. Men fortell dem der hjemme at jeg aldri vil glemme dem! "

Så snudde han seg og gikk. Akkurat da sto sola opp, og kastet et gyllen glans over den enkle kappa hans.

Eneboeren

Alene

Eneboeren Gautama stanset. Den gamle kona der borte vinket visst til ham. Var det noe hun ville, tro? Kona kom haltende bort til ham, strakte fram ei rynkete hand og slapp en håndfull kokt ris opp i bollen hans. Så haltet hun inn i den fattigslige hytta si igjen. Han kastet et blikk ned i bollen. Det så ikke særlig godt ut. Risen var blandet med strå og rusk. Dette var noe annet enn de lekre rettene han hadde fått servert på slottet, men Gautama følte seg likevel varm om hjertet. Denne kona var fattig, men likevel ga hun av det lille hun hadde! Gautama følte seg mer takknemlig for denne vesle matbiten enn for noen annen mat han hadde fått i hele sitt liv.

Nå hadde han vært på vandring i over ei uke allerede, og begynte å venne seg til den nye måten å leve på. Det var greit nok å sove ute i det varme været, og snille mennesker ga ham alltid en munnfull mat så han ikke trengte være redd for å sulte i hjel.

Men hva nå? Hvordan skulle han finne svaret på det som han så gjerne ville vite? Hvem kunne vise ham veien til å vinne over alt som gjorde vondt?

Det hendte han møtte andre eneboere, og da spurte han dem ivrig om de hadde noen råd å gi. Men alle ga jo forskjellige råd! Og noen var ganske rare, for å si det mildt.

Noen gikk splitter nakne, og mente at det var det eneste rette. Andre hoppet rundt på huk, og mente at det var det eneste rette. Andre igjen pleide å sove på ei seng av spisse torner, og mente at det var det eneste rette. Og det var til og med noen som spiste bare skitt og møkk, og mente at det var det eneste rette. Ikke rart at Gautama ble forvirret!

"Nei", tenkte han for seg selv. "Noe slikt vil jeg ikke prøve meg på. Hvordan i all verden kan de tro at de kan bli klokere og bedre mennesker på den måten?"

Men så fikk han høre om en gammel og klok læremester som het Arada Kalama og som bodde langt inne i skogen et sted.

"Han burde du gå i lære hos", var det flere som sa. "Han kan lære deg visdom!"

Hos Arada Kalama

Gautama skjøv buskene til side og gikk ut på en lysning i skogen. Her måtte det være! I flere dager hadde han lett og spurt seg fram etter hvor Arada Kalama holdt til, men nå skjønte han at han var kommet fram. Ute på lysningen lå det flere små hytter av kvister og gras. Ved noen av hyttene kunne han se unge menn og gutter som gikk og stelte blomsterbed, der det vokste massevis av vakre blomster, mens andre gikk og feide stiene mellom hyttene, slik at alt var ryddig og ordentlig.

Borte i skyggen av et stort tre satt det en flokk elever og lyttet oppmerksomt til en gammel mann med hvitt hår og skjegg. Dette måtte være Arada selv.

Gautama gikk bort til ham, bøyde seg høflig til jorda og hilste på ham.

"Jeg leter etter indre fred", sa han. "Kan jeg gå i lære hos deg?"

"Min lære er lett å forstå for den som har vett og forstand", svarte Arada, "og du skal være velkommen til oss!"

Så begynte treningen. Gautama fikk lære Aradas måte å meditere på. Han lærte å samle tanken i ett punkt og gå dypt inn i seg selv. Når han satt i en så dyp konsentrasjon, var det som om hele verden utenfor bare forsvant, og det ga en god følelse innvendig. Men var dette nok? Var det dette han lette etter?

Det varte ikke lenge før Arada tok ham litt bort fra de andre, og sa til ham:

"Du har vært en dyktig elev, Gautama. Nå kan du like mye som jeg kan. Hva sier du til å være lærer her sammen med meg?"

Gautama tenkte seg om litt. Så svarte han:

"Takk for dette tilbudet, Arada. Jeg føler det er en stor ære for meg. Men enda så mye jeg har fått lære av deg, så er det ikke nok. Jeg har ikke funnet det jeg lette etter. Jeg har ikke funnet frihet fra alt som er vondt ennå. Jeg må lete videre."

Dermed sa han farvel til Arada, og vandret videre alene.

Hos Udraka Ramaputra

“Udraka Ramaputra er en vis læremester”, sa en eneboer som Gautama traff langs veien en dag. “Han kan nok hjelpe deg.”

Gautama gikk til Udraka , og ble elev hos ham. Der fikk han lære omtrent det samme som han hadde lært hos Arada. Den eneste forskjellen var at han lærte å konsentrere seg enda dypere enn hos Arada, men han fant ikke veien til frihet fra det som gjør vondt.

Udraka spurte også om han ville bli der som lærer, men Gautama takket nei og gikk videre alene.

Han vandret omkring i landet til han kom til et sted som het Uruvela. Det var et vakkert skogland med store, skyggefulle trær og små åpne sletter. Små dammer og tjern med vannliljer fantes det også der, og ei bred elv slynget seg rolig forbi flere små landsbyer.

“Her er det godt å være”, tenkte Gautama. “Her vil jeg bli til jeg har funnet det svaret jeg leter etter!”

Sult

Gautama var fortvilet. Nå hadde han vært hos de to beste og mest berømte lærerne som fantes, men ingen av dem hadde kunnet vise ham veien til det han lette etter.

"Sorg og glede er jo noe som finnes inne i meg selv", tenkte han. "Når noe gjør vondt, kjenner jeg det inne i meg selv. Skal jeg finne frihet fra alt som gjør vondt, må jeg nok fortsette å lete inne i meg selv, og det var sikkert nyttig at jeg lærte å meditere og se dypt inn i sinnet. Men dette er jo likevel ikke nok! Jeg har jo ikke funnet friheten! Hva i all verden skal jeg gjøre nå?"

En dag han hadde sittet for seg selv og øvd seg i å konsentrere tankene, la han merke til en tynn og mager eneboer som sto og så på ham med et litt overlegent smil om munnen.

"Du kommer ikke noen vei på den måten", sa den andre eneboeren hånlig.

"Hva mener du?" spurte Gautama.

"Jeg kan se på deg at du ikke har fastet! Du er altfor sløv!"

"Ja, men .... hjelper det å la være å spise, da?"

"Maten gjør deg sløv!" sa den andre ivrig. "Hvis du faster, hvis du lar være å spise, blir sjelen din skarp som en kniv, og da er det ingenting som er umulig for deg! Det eneste som hjelper, er å være streng mot seg selv!"

"Dette må jeg prøve!" tenkte Gautama. "Kanskje det er det som skal til?"

Fra da av spiste han mindre og mindre. Han ble så tynn og mager at han til slutt nesten så ut som et vandrende skjelett.

Fem andre eneboere slo seg sammen med ham, og sultet seg på samme måte. Gautama var så streng mot seg selv at de andre fem beundret ham for det, og de så opp til ham som en leder.

Men dette gikk på helsa løs. Gautama sultet seg så hardt at kroppen hans ble stadig svakere og svakere, og en dag falt han overende og besvimte.

Da han kom til seg selv igjen, forsto han at dette gikk ikke lenger.

"Dette er jo galskap!" tenkte han. "Fortsetter jeg slik, er det ikke lenge til jeg dør av sult! Og hva har jeg igjen for det? Er jeg blitt noe klokere av å sulte meg? Har jeg kanskje funnet det svaret jeg leter etter? Nei!"

Han grep matbollen. Der lå det noe kokt ris. Langsomt tygde han maten i seg, og kjente hvordan kreftene så å si vendte tilbake for hver munnfull han tok.

"På slottet hadde jeg alt for mye mat og luksus", tenkte han. "Nå har jeg fått alt for lite mat. Ingen av delene var noe bra. Det må være bedre å finne en mellomting, en middelvei: ikke alt for mye og ikke alt for lite."

Nå begynte han å spise normale måltider igjen, og ble raskt sterk og sunn som han hadde vært før. Da de andre fem eneboerne merket dette, ble de sinte.

"Han har gitt opp å faste!" sa de til hverandre. "Da har han sikkert gitt opp å finne veien til frihet fra det som gjør vondt, også! En sånn feiging vil vi ikke være sammen med!"

Og dermed gikk de fra ham.

Sujatas gave

Så var Gautama alene igjen. Mye hadde han lært og mye hadde han prøvd. Seks år var gått siden han dro hjemmefra. Men hva nå? Hadde han ikke prøvd alt, og det til ingen nytte? Skulle han gi opp?

Han satte seg under et tre, lukket øynene og konsentrerte tankene i meditasjon. Plutselig hørte han en stemme, en sped og forsiktig barnestemme:

"Er ... er du et menneske? Eller .... er du en av skogens ånder?"

Gautama åpnet øynene. Der, like foran ham, sto ei lita jente med bare bein og fillete kjole. I handa hadde hun en kjepp, og litt bortenfor gikk ei ku, som jenta skulle hente hjem fra beite.

"Jeg er et menneske, ser du vel", smilte Gautama til henne.

"Det tror jeg ikke noe på, så! Du ser mer ut som en ånd!" sa jenta. Og så sprang hun hjemover.

"Frue! Frue!" ropte hun andpusten da hun kom hjem på gårdsplassen.

Den rike fru Sujata tittet ut. Hva var det tjenestejenta hennes hadde funnet på nå, da?

"Hva er det, Punna?" spurte hun.

"Det sitter en ånd under treet der borte!" gispet lille Punna.

Sujata var ikke overbevist. Den jentungen hadde nå ganske livlig fantasi, også!

"Vel, om det nå er ånd eller menneske, så er det i alle fall fullmåne i kveld", lo hun. "Da er det jo skikk og bruk å gi gaver, så la oss gå bort og gi den ånden din et godt måltid mat, da!"

Så laget Sujata i stand et deilig måltid av den beste risen og melka som fantes i huset, og la flere andre godbiter i bollen også.

"Bli med meg, Punna, så går vi og gir mat til den eneboeren, æhem ..... jeg mener: ånden din", sa Sujata med et smil.

Så gikk Sujata og Punna og satte bollen med mat fram for Gautama, bøyde seg for ham, hilste ham og gikk deretter hjem igjen.

Gautama var rørt. Han skyldte disse menneskene så mye! De var så snille! De ga ham mat fordi de stolte på at han øvet seg i visdom. Nå måtte han ikke skuffe dem! Han kunne

ikke bare gi opp nå! Nå måtte han gjøre en virkelig innsats for å finne fram til det svaret han lette etter!

Den vanskelige natta

Gautama tok et forfriskende bad i elva og deretter spiste han maten som Sujata hadde gitt ham. Nå følte han seg sterk og opplagt. Og i natt ville det bli fullmåne, ja, det var jo fullmånenatta i måneden vesak (mai), fødselsdagen hans! Han fylte trettifem år i dag. Kanskje var dette et godt varsel? Kanskje han kunne finne svaret hvis han gjorde en ekstra innsats nå i natt?

Han fikk øye på et stort tre. Kraftige greiner strakte seg ut til alle kanter fra den tykke og knortete stammen, og det tette løvverket laget liksom et tak over den myke skogbunnen. Her måtte det være godt å sitte!

Gautama laget ei lita sittepute av gras og strå, og satte seg godt til rette ved foten av treet.

"Her blir jeg sittende helt til jeg har funnet svaret, samme hva som skjer!" tenkte han for seg selv. "Nå får det gå som det kan -- enten finner jeg løsningen, eller så sitter jeg her til jeg faller død om av tørst og sult!"

Sola sank lavere på himmelen, og snart var det mørkt. Nei, helt mørkt var det ikke, for nå steg månen opp over trekronene, og kastet sitt milde lys over skogen.

Hva var det!? Var det noe som raslet i buskene der borte?

Gautama skvatt, og kjente han fikk gåsehud av skrekk. Han holdt på å sprette opp fra sitteplassen sin, men så tok han seg i det.

"Jeg er redd!" innrømmet han for seg selv. "Men redselen finnes jo inne i meg selv. Det nytter ikke å rømme fra den! Nå blir jeg heller rolig sittende og ser hva som skjer!"

Og han tvang seg til å være modig, til å sitte rolig og "kjenne" etter hvordan det kjentes å være redd. Å ja, det hadde visst bare vært et vindpust som raslet i buskene, så det var jo ikke noe farlig, likevel. Etter en liten stund merket han at han ikke var redd lenger. På denne måten hadde han lært noe om seg selv.

Gautama satt. Han "så" hvordan tanker og følelser dukket opp i sinnet hans og ble borte igjen. Dypt konsentrert satt han der. Minuttene ble til timer. Nå dukket vonde og tunge tanker opp. De var så livaktige at det var som om han var omgitt av rasende troll, uhyrer og monstre! Den giftiggrønne slangen som hveste mot ham -- det var hat! Og den feite padda

som slafset og glefset etter ham -- det var grådighet! Det var som om uhyrene brølte, freste og klorte etter ham, og ville skremme ham til å gi opp!

Gautama skalv, og svetten rant av ham.

"Dere er ikke annet enn mine egne fantasier!" ropte han. "Jeg har gjennomskuet dere!"

Brått ble det stille. De nifse uhyrene forsvant som ved et trylleslag. Men .... hva var det? Plutselig syntes Gautama at han hørte horn og trompeter, og der kom en gammel konge gående mot ham. Var det ... var det .... far? Kongen hadde en gullkrone i handa, og holdt den fram mot Gautama. "Ta denne kronen, Gautama," sa han inntrengende, "og bli den mektigste kongen i hele verden!"

Gautama svarte ikke, for han forsto at dette ikke kunne være virkelig. Han ble bare rolig sittende. Igjen løftet kongen hendene, og rakte kronen overtalende fram. Men så ble han liksom mer og mer gjennomsiktig og utydelig, og med ett var han borte.

Men plutselig hørte Gautama lystig dansemusikk, og med ett var han omgitt av vakre damer. De lignet på Yashodhara alle sammen, og de danset, smilte og vinket til ham: "Kom hit ..... Kom hit ....."

Å, kunne han bare bli med i leken! Det var jo så fristende ..... Men Gautama forsto at disse pene damene ikke var mer virkelige enn de nifse uhyrene eller den gamle kongen hadde vært.

"Dere er ikke annet enn mine egne ønsker og fantasier, dere heller!" ropte han. "Jeg har gjennomskuet dere!"

Brått ble det stille igjen. Alle synene forsvant, og skogen lå der stille og fredelig som før, med månelys rislende ned gjennom greinene i det store treet. Den vanskelige kampen var over. Gautama forsto at han hadde vunnet over seg selv. Han hadde vunnet over vonde tanker, hat, grådighet og lengsler i seg selv.

Oppvåkningen

Men så skjedde noe vidunderlig og merkelig, noe som er vanskelig å forklare med ord. Det var som om han skulle ha sittet inne i et mørkt rom helt til da -- og så falt plutselig veggene ned og det var strålende lyst overalt, slik at han kunne se alt omkring seg helt tydelig. Eller som om han plutselig skulle stå på et høyt fjell og ha en fantastisk utsikt til alle kanter.

I alle fall syntes Gautama med ett at han kunne se og forstå alt det som hadde vært så uklart og gåtefullt for ham fram til da. Han så bakover i tida, og kunne se hvordan alle levende vesener ble født, levde sitt liv og døde, ble født igjen og døde på nytt, gang på gang i uendelig rekke. Han så tilbake på hva han selv hadde vært i tidligere liv. Da forsto han hvor mye det er her i verden som er vondt.

Han rettet blikket ut over verden, og så hvordan alle levende vesener opplevde gleder eller sorger som resultat av hva de selv gjorde, hvordan de selv oppførte seg. Han så at noen tenkte gode tanker og gjorde gode gjerninger, og dem gikk det godt for. Han så også at noen tenkte dårlige tanker og gjorde dårlige gjerninger, og dem gikk det dårlig for. En overveldende følelse av medfølelse og kjærlighet våknet i ham.

Han så og forsto hva verden var, hva han selv var. Livets og dødens dypeste hemmeligheter lå åpne for ham. Et smil kom til syne i ansiktet hans.

Han rettet blikket inn i seg selv, og så at det var grådighet, hat og uvitenhet som var grunnen til det som var vondt. Men da han så dette, merket han at grådigheten, hatet og uvitenheten med ett forsvant! Han var fri! Fullstendig fri! Da visste han at det går an å bli fri fra alt som er vondt. Og han visste hvordan det kunne gjøres, han visste hvordan det gikk an å bli fri fra alt som er vondt!

Gautama følte seg så lett og glad, så jublende glad som han aldri hadde trodd det gikk an å bli! Han kjente gleden strømme som en mektig foss gjennom hele kroppen og prikke helt ut i fingertuppene. Han hadde greid det! Dette var det han hadde lett etter! Han var fri!

Denne opplevelsen var så sterk og så overveldende at han følte det som å våkne. Som å bråvåkne. Som om han på en måte skulle ha gått i søvne hele livet fram til da, og først nå hadde våknet og kunne se tingene slik de virkelig er.

Gautama var blitt en buddha, for ordet “buddha” betyr “en som har våknet”.

Buddha -- den våkne

Dele med andre

Lenge satt han der, fordypet i glede. Morgenstjernen strålte som en glitrende diamant på himmelen i øst, og et jublende fuglekor ønsket den nye dagen velkommen. Gautama, eller Buddha, som han nå var blitt, hadde funnet en vidunderlig skatt. Ikke en skatt av gull og diamanter, men en skatt av frihet og glede, dyp og ekte glede. Kunne han bare dele den med andre! Men først trengte han litt tid selv til å ordne tankene sine.

Folk var jo så forskjellige. Det var jo ikke alle som var like raske i oppfatningen. Kanskje de ikke ville forstå ham, hvis han prøvde å vise dem veien til frihet og glede? Kanskje han bare ville slite seg ut til ingen nytte hvis han forsøkte å forklare det for dem? Men han ville jo så gjerne hjelpe andre! Han kunne ikke bare være så egoistisk at han bare beholdt denne fantastiske skatten for seg selv!

"Det er nok noen som ikke har så mye støv på øynene sine", tenkte Buddha. "Noen kommer nok til å forstå!"

Men hvem? Hvem skulle han fortelle det til først? Så synd at de gamle lærerne hans, Arada og Udraka var døde nå. De ville sikkert ha forstått.

Men hva med de fem eneboerne? De som han hadde fastet sammen med? Dem kjente han jo, og han visste at de ville sikkert forstå ham. Han visste også at de var i hjorteparken Isipatana i nærheten av byen Benares nå.

"Da går jeg dit og snakker med dem", tenkte han og reiste seg opp. Han kastet et siste blikk på det store treet han hadde sittet under, og tok fatt på veien til Isipatana.

Senere, da Buddha var blitt berømt, var det mange som gjerne ville se stedet der han hadde nådd oppvåkningen. Treet han hadde sittet under, ble kalt Oppvåknings-treet, Bodhi-treet, eller bare Bo-treet. Da det hadde gått mange hundre år og treet var blitt så gammelt at det holdt på å visne bort, tok folk en liten kvist av det, en avlegger, og plantet i jorda på samme sted. Kvisten fikk røtter og vokste opp til et nytt tre. Dette ble gjort hver gang treet var blitt gammelt, slik at den dag i dag står et stort Bodhi-tre, som på en måte er det samme

treet Buddha satt under, og brer greinene sine ut over den plassen der han nådde oppvåkningen. I dag heter stedet Bodh Gaya.

Møtet i hjorteparken

"Hei, se der da, dere! Se hvem som kommer der borte!"

De andre fire eneboerne så opp. Etter at de hadde gått fra Gautama, hadde de fem slått seg ned i den vakre hjorteparken Isipatana utenfor Benares, og her drev de fortsatt og sultet og fastet alt de bare kunne.

"Å, det er jo Gautama, jo! Den feige slappfisken som begynte å spise som andre folk igjen!"

"Vi later som om vi ikke har sett ham!"

"Hvis han absolutt vil sitte her hos oss, kan han jo alltids det, men vi hilser ikke på ham!"

Men da Buddha kom nærmere, merket de at det var liksom skjedd en forandring med ham! En av dem reiste seg litt usikkert. Så reiste de andre seg, og de hilste høflig på ham og ba ham ta plass sammen med dem. En av dem gikk fram og tok matbollen og kappa hans, og en annen satte fram en bolle med vann så han kunne vaske føttene etter den lange vandringen.

Da alle hadde satt seg igjen, sa Buddha:

"Hør her, venner! Jeg har våknet, jeg har nådd målet og vunnet friheten, frihet fra alt som er vondt! Nå skal jeg forklare det hele for dere, og hvis dere trener slik jeg sier, kan dere nå målet, dere også!"

"Men du ga opp, jo, Gautama!" innvendte en av eneboerne. "Da du trente og sultet deg som hardest sammen med oss, kom du jo ikke fram til noen spesielle resultater. Hvordan kan du ha greid det nå, da? Nå som du har blitt så slapp og gitt opp treningen?"

"Nei, jeg ga ikke opp, og jeg slappet ikke av. Men jeg fant en annen vei enn å sulte seg. Hør her! Jeg har våknet, jeg har nådd målet og vunnet friheten, frihet fra alt som er vondt! Nå skal jeg forklare det hele for dere, og hvis dere trener slik jeg sier, kan dere nå målet, dere også!"

Men de andre eneboerne kom med flere innvendinger, og ville ikke høre på ham.

Da sa Buddha: "Har jeg noen gang sagt noe slik til dere før?"

"Nei, det har du ikke."

"Så hør etter, da, så skal jeg forklare det for dere!"

Ingen protesterte lenger, og nå fortalte Buddha hva han hadde opplevd og hvordan han hadde våknet.

Det ble stille et øyeblikk. Så sa en av de fem:

"Jeg tror sannelig du er blitt en våken mester, Gautama. Jeg tror sannelig du er blitt Buddha!"

De andre nikket. De var enige.

"Fortell oss hva vi skal gjøre, så vi kan nå fram til samme glede og frihet", fortsatte eneboeren, "for nå tar vi tilflukt til deg, til Buddha, og til den læren, Dharma, som du kan gi oss!"

"Da er vi sammen", sa Buddha. "Da har vi et fellesskap, en Sangha, sammen. Og dere kan begynne å trene etter åtte regler. Jeg tror jeg vil kalle det den åttedelte veien."

"Den åttedelte veien? Hva er det for noe?" spurte de.

"Øv dere til rett forståelse, slik at dere kan se tingene som de virkelig er. Dette er det første av de åtte punktene," sa Buddha.

"Øv dere til rett tenkemåte, slik at dere ikke får lyst til å gjøre andre noe vondt, men heller kan dele med andre av det dere har!

Øv dere i rett tale, slik at dere ikke lyver og ikke snakker stygt om andre!

Øv dere i rett handling, slik at dere gjør det som er riktig. La være å drepe, la være å stjele og la være å misbruke andre!

Øv dere til rett levemåte, så dere ikke lever av å skade andre levende vesener!

Øv rett innsatsvilje. Vær flittige, så dere ikke blir dovne og glemmer å trene!

Øv rett oppmerksomhet! Vær våken og oppmerksom samme hva du gjør, og legg merke til hva du gjør, opplever, tenker og føler hvert eneste øyeblikk!

Øv rett konsentrasjon, så dere kan finne glede og fred inne i dere selv!"

Han forklarte dem også at det er mye som kan gjøre vondt, og at grunnen til at vi ofte har det vondt, er vår egen grådighet, vårt eget hat og vår egen dumhet. Han forklarte dem også at det går an å bli fri fra alt dette, og at den beste veien til frihet er den åttedelte veien.

De fem, som nå var blitt munker i Buddhas fellesskap, Sangha, tok ivrig fatt på treningen. Og det varte ikke lenge før de kunne glede seg over fullkommen frihet, de også.

Gå ut!

Snart var det flere som sluttet seg til. Som tegn på at de ble med, raket de av seg håret på hodet og kledde seg i ei enkel kappe som var gul eller oransje. Når de så hadde sagt at de tok tilflukt til Buddha, den våkne mesteren, til Dharma, læren hans og til Sangha, fellesskapet av de som fulgte læren hans, da var de munker, de også, og kunne ta fatt på treningen.

Snart var det så mye som seksti munker som alle hadde nådd fram til full frihet, og alle holdt de til i den store hjorteparken. En dag kalte Buddha dem sammen, og sa til dem:

"Jeg er fri fra alt som binder, fri fra alle slags lenker. Og det er dere også, munker. Dere er også fri fra alle slags lenker. Nå skal vi gå ut i verden, munker! La oss ha omsorg for andre, og gå ut på vandring til glede og nytte for mange mennesker, til glede, nytte og hjelp for alle levende vesener.

La andre få høre om denne læren som er god på begynnelsen, god på midten og god på slutten, og forklar alt sammen tydelig og klart for dem! Forklar hvordan vi kan leve et godt og lykkelig liv! Det finnes noen som bare har litt støv på øynene, men som kommer til å gå til grunne hvis ikke de får høre læren. Noen kommer til å forstå læren!"

Shariputra og Moggallana

"Hei du! Vent litt!"

Munken Assaji stanset for å se hvem som ropte på ham. En fremmed eneboer kom løpende etter ham bortover gata.

"Jeg heter Shariputra", sa den fremmede. "Du ser så glad og fornøyd ut. Kan jeg få spørre hvem du går i lære hos? Eller hvilken lære du følger?"

"Jeg går i lære hos Buddha, den våkne mesteren", svarte Assaji. "Men det er ikke så lenge siden jeg ble munk, så egentlig kan jeg ikke forklare læren hans særlig godt ennå."

"Men litt kan du vel si", mente Shariputra.

"Han som har kommet fram til sannheten forklarer hvordan tingene oppstår og blir borte igjen", sa Assaji.

"Fantastisk!" sa Shariputra til seg selv. "Alt som har en begynnelse, har også en slutt! Selvfølgelig! Hvorfor har jeg ikke tenkt på det selv? Den læremesteren må jeg bli kjent med!"

"Takk skal du ha! Forklaringen din var god, den!" ropte han til Assaji, idet han løp av sted. Nå måtte han finne Moggallana, hans beste venn, som også var eneboer! De hadde lovt hverandre at den som fant en god læremester, skulle fortelle det til den andre.

"Moggallana! Moggallana!" ropte han ivrig, da han fikk se vennen. "Nå tror jeg at jeg har funnet den læremesteren vi har lett etter!"

Han fortalte om møtet med Assaji, og sammen skyndte de seg av sted for å treffe Buddha.

"Vi vil gjerne bli munker og lære av deg", sa de.

"Da er dere munker nå", svarte Buddha. "Vær flittige, så blir dere snart fri fra alt som er vondt!"

Shariputra og Moggallana ble de to fremste munkene i Buddhas sangha. De lærte raskt, og ingen var så flinke til å forklare læren til andre, som de var.

Da dette ble kjent, kom det mange andre også og ble munker.

Munker og andre mennesker

Den unge munken Upali våknet tidlig neste morgen, slik han pleide. Det var ikke blitt ordentlig lyst enda. Han gjespet litt og strakte seg. Så satte han seg opp, ordnet kappa si og reiste seg opp. Han hadde sovet under et stort tre i skogkanten. Da han var blitt ordentlig våken, satte han seg for å meditere en stund, for å øve innsikt og konsentrasjon slik Mesteren hadde lært ham å gjøre.

Men nå hørte han det var flere som var våkne. I grålysningen kunne han bare se de andre munkene som utydelige skikkelser i gule kapper, der de kom fram og stilte seg opp på rekke. Upali tok matbollen sin og fant seg en plass i rekka, han også. Og der kom Mesteren selv, der kom Buddha også. Han hadde sovet under et tre, han som de andre.

Buddha tok plass forrest, og idet sola steg opp, satte hele rekka seg i bevegelse. Den eneste lyden som var å høre, var lyden av barbente føtter mot stien.

De gikk inn i nærmeste landsby. Alle munkene bar matbollen sin, og Upali var litt spent på om det ble noe mat i dag. Han var sulten, og tenkte for seg selv at det er ikke bestandig like lett å være munk, heller. Det var mange regler som de måtte huske på og følge. Men det var greit å ha regler, tenkte Upali. For da vet jo alle hva de skal gjøre og hva de ikke skal gjøre, og da slipper vi å krangle om småting. Og de alvorligste reglene var jo nokså opplagte, da. Hvis en munk stjal fra noen eller drepte et menneske, ble han utvist for godt, og kunne aldri bli munk mer. Det var rettferdig, syntes Upali. Men så var det jo blitt mange regler om småting etter hvert også, da. En munk skulle ikke slurpe og slafse når han spiste, for eksempel. Nesten litt pirkete, tenkte Upali, men i grunnen er det jo ikke noe hyggelig å sitte ved siden av en som spiser som en gris heller. Og skulle man glemme seg, holdt det å be om unnskyldning og love å skjerpe seg.

Upali var så fordypet i disse tankene at han nesten kolliderte med munken foran da rekka plutselig stanset. De var kommet inn i landsbyen, og en mann hadde kommet ut av huset sitt og vinket til dem. Han slepte ei stor gryte nykokt ris ut på veien. Og der kom familien hans med flere andre gryter, også!

“Jeg har fødselsdag i dag”, sa han, mens ansiktet lyste opp i et stort smil.

“Og det vil jeg gjerne feire med å gi litt ekstra god mat til deg, Mester, og til alle

munkene!"

Buddha nikket.

"Det er godt å kunne gi gaver og dele med hverandre", smilte han.

Så gikk mannen langs rekka av munker og la ei stor sleiv med ris opp i bollen til hver og en. Etterpå gikk kona og barna hans og la kjøttbiter og grønnsaker i bollene.

"Jeg ønsker deg og familien din alt hell og lykke", sa Buddha til ham, og hele familien bøyde seg høflig for ham.

Så gikk flokken videre. I dag var vi heldige, tenkte Upali for seg selv. Hvis ikke noen hadde kommet ut og gitt oss mat, måtte vi kanskje ha gått sultne i dag. For munkene hadde ikke lov til å be om mat. De skulle ikke være vanlige tiggere og plage folk og mase på dem. Men de hadde lov til å ta imot det folk selv ville gi dem.

Da de var kommet tilbake til plassen sin i skogkanten, satte alle seg til å spise. Upali passet på at han spiste pent, og ikke slurpet eller slafset med munnen.

Etterpå samlet munkene seg omkring Buddha for å høre hva han hadde å si til dem.

"Dere må aldri glemme hvor snille og hjelpsomme andre mennesker er mot oss, munker!" sa Buddha.

"De gir oss mat, de gir oss klær og alt vi trenger. Og hvis en av oss blir syk, kommer de med medisiner til oss. Derfor må vi aldri glemme at vi skal være like snille og hjelpsomme mot andre! Og hvordan kan vi hjelpe andre mennesker?"

Buddha stoppet, og så ut over munkeflokken. Alle visste svaret, men de ville gjerne høre Mesteren fortelle dem det igjen, så ingen sa noe. Buddha smilte og fortsatte:

"Vi hjelper andre mennesker med å gi dem gode råd, munker. Vi kan fortelle dem hvordan de kan leve et godt og lykkelig liv. På den måten hjelper de oss og vi hjelper dem. La oss alltid huske på å hjelpe hverandre!"

Upali nikket fornøyd for seg selv. Han syntes han var heldig som kunne få gå i lære hos en så klok mester.

Anathapindikas gave

"I all verden, er det noen i familien som skal gifte seg, eller? Hvorfor har jeg ikke fått høre noe om dette?" utbrøt Anathapindika forbauset, og ble stående i porten inn til svogerens hus og se seg om.

Han var på forretningsreise til Rajagriha, hovedstaden i landet Magadha, og benyttet anledningen til å besøke sin svoger, sin kones bror, som bodde der i byen.

Men det gikk jo nesten ikke an å komme inn på gårdsplassen! Overalt var det liv og travelhet. Kokker, bakere og tjenestefolk løp fram og tilbake med hendene fulle, og overalt ble det kokt, stekt og bakt. Hva skulle all denne matlagingen være til, om ikke et stort familieselskap?

Omsider fikk han trengt seg fram til svogeren, som var glad for å ønske ham velkommen.

"Beklager at det er så travelt her", sa svogeren. "Det er fordi ..... Hei, du der borte! Har vi kjøpt inn nok ris?" ropte han plutselig til en av tjenerne.

"Som sagt, du må unnskylde alt oppstyret. Men saken er at ..... Hei, du kokk! Du passer vel på at sausen ikke blir svidd!"

"Nei, vi får gå inn", sa han med et oppgitt smil. "Her ute greier jeg ikke å slappe av!"

De gikk inn, og svogeren sa:

"Jo, du skjønner, jeg har invitert Buddha og alle munkene i byen til å komme og spise her i morgen!"

"Buddha? Hvem er det?" spurte Anathapindika.

"Det er en ny læremester, en våken mester som forklarer hvordan vi kan leve godt og lykkelig", sa svogeren.

"En våken mester, sier du? Hmmm ... det høres interessant ut", svarte Anathapindika.

Dagen etter var alt klart fra grytidlig om morgenen. Buddha kom sammen med en stor flokk munker, og Anathapindika ble imponert da han så hvor stille og verdig alle oppførte seg ved bordet. Da alle var ferdige med å spise, takket Buddha for maten med å forklare hvordan man kan leve godt og lykkelig, og han ga mange gode råd.

Anathapindika likte det han hørte.

"Er det sant at dere bor ute i skog og mark, at dere ikke har egne hus?" spurte han.

"Vi trives bra i friluft", svarte Buddha med et smil.

"Men i regntida da?" innvendte Anathapindika. "Hadde det ikke vært greit å ha hus å bo i så lenge regntida varer?"

"Jo, det kunne nok ha vært praktisk", innrømte Buddha.

"Jeg bor i Shravasti", sa Anathapindika. "Jeg vil gjerne invitere dere til å komme til Shravasti når regntida begynner, så skal jeg sørge for tak over hodet for dere!"

Buddha lovte at de skulle komme.

Så snart Anathapindika var ferdig med forretningene sine i Rajagriha, reiste han hjem til Shravasti, hovedstaden i nabolandet Kosala. Der drev Anathapindika store forretninger, og var en av de rikeste mennene i landet.

I Shravasti begynte han å se seg om etter et passende sted for Buddha og munkene. Like utenfor byen fant han en vakker park. Dette stedet er perfekt, tenkte han. Det er stille og fredelig her ute, men samtidig er det kort vei til byen.

Parken tilhørte en prins som het Jeta, og ble kalt Jetavana, eller Jetas park. Anathapindika gikk til prins Jeta og sa at han gjerne ville kjøpe parken.

"Den parken selger jeg bare hvis du dekker den helt med gullmynter", svarte prins Jeta.

"Greit. Da har vi en avtale. Parken er solgt", svarte Anathapindika rolig.

"Nei! Det var jo bare en spøk! Jeg trodde jo ikke du ville gå med på en så vanvittig pris, for jeg har ikke lyst til å selge parken i det hele tatt!" utbrøt prins Jeta.

"En avtale er en avtale", svarte Anathapindika, og prins Jeta måtte gi seg.

Vognlass etter vognlass med gullmynter ble kjørt fram. Snart var hele parken dekket, unntatt et lite område ved inngangsporten. Nå hadde prins Jeta hørt hva Anathapindika skulle bruke parken til, og da sa han:

"Denne siste lille flekken vil jeg ikke ha betaling for. Den skal være min gave til Buddha."

Så satte Anathapindika folk i gang med å bygge hus i Jetavana. Nå var det ikke så lenge til regntida begynte, så det gjaldt å ikke kaste bort tida! Mange forskjellige hus ble bygd mellom de store trærne, slik at det ble soveplass for mange munker, spisesaler, store møtesaler, baderom og mange andre bygninger. Mellom husene ble det laget veier og gangstier, og det ble også bygd terrasser og gravd ut dammer, der det ble plantet mange vakre

vannliljer. Anathapindika mente det var viktig at stedet ikke bare skulle bli til nytte, men at det skulle bli pent og trivelig der, også.

Dagen etter at den siste håndverkeren var ferdig, så Anathapindika at mørke skyer trakk opp på himmelen. Nå var det like før regntida satte inn! Og hva var det han så langt der borte på landeveien? Noe gult .... mange mennesker i gule kapper! Det var Buddha og munkene som kom, slik de hadde lovt.

Anathapindika greide ikke å vente. Han løp for å møte dem, og fulgte dem det siste stykke på veien til Jetavana.

"La meg få gi deg denne parken som gave, Mester!" sa han.

"Ikke gi den til meg, Anathapindika. Det er bedre at du gir den til Sangha -- ikke til én enkelt, men til alle munkene. Da kan alle munkene eie den sammen", svarte Buddha.

"Da gjør vi det slik, Mester", svarte Anathapindika. "Jetavana er min gave til Sangha."

Buddha ble i Jetavana de tre månedene regntida varte. Han bodde der mange regntider siden også, selv om han og munkene også fikk andre boliger i gave.

Et annet slikt sted var Veluvana, eller Bambuslunden, ved Rajagriha, som kong Bimbisara av Magadha ga dem. Buddha bodde i Veluvana mang en regntid også. Men resten av året, når det ikke var regntid i India, likte han bedre å vandre omkring i landet og snakke med folk han møtte.

Buddha kommer tilbake til Kapilavastu

Kong Shuddhodana begynte å bli gammel nå. Tankene hans gikk ofte til sønnen, Siddhartha.

"Undres hvor han er og hvordan han har det nå", tenkte han trist.

Han var fortsatt lei for at sønnen hadde reist hjemmefra. Han burde heller ha blitt hjemme og overtatt riket!

Men så fikk han høre folk fortelle at Siddhartha var blitt berømt.

"Han er blitt en buddha, en våken mester!" var det noen som sa. "Og konger og prinser bøyer seg høflig for ham! Både kong Bimbisara av Magadha og kong Prasenajit av Kosala er hans gode venner!"

"Hmmm .... så ble det noe av gutten likevel, da!" tenkte Shuddhodana. Han følte seg litt trøstet av det han fikk høre.

"Hør her, Udayin", sa han til en av mennene på slottet. "Du og Siddhartha var jo så gode lekekamerater da dere var små. Kan ikke du dra ut og finne ham, og fortelle ham at jeg så gjerne vil se ham igjen?"

Udayin dro av sted, og han fant Buddha i Rajagriha. Da Buddha fikk høre at faren ba ham komme hjem, ble han rørt, og han sa til Udayin:

"Reis i forveien til Kapilavastu og fortell at jeg kommer snart, Udayin."

Shuddhodana ble strålende glad over nyheten, og ga ordre om at byen skulle pyntes til sønnens hjemkomst. Gatene ble feid, flaggene ble heist og alt ble gjort i stand.

Så sto alle der i sin fineste pynt og ventet på det praktfulle opptoget som de trodde skulle komme. Buddha var jo blitt berømt, og alle var sikre på at han som både var kongesønn og en våken mester, ville komme med prakt og mye stas, med hester, elefanter, flagg og tjenere i de fineste uniformer.

Det var nesten ingen som la merke til den mannen i velbrukt gul kappe som ruslet fra dør til dør med matbollen sin. Noen kastet en smule eller to oppi bollen, men de fleste bare vinket ham videre. De hadde da ikke tid til tiggere nå som de ventet på selveste Buddha!

Mannen ruslet videre. Plutselig fikk Yashodhara se ham, og det gikk et rykk gjennom henne.

"Siddhartha!" gispet hun.

"Ja, det er meg", svarte Buddha med et lite smil. En forbauset mumling bredte seg blant folk. Var dette prinsen? Var dette den berømte Buddha?

Buddha ble ført fram til kongen og hoffet. Shuddhodana visste ikke riktig hva han skulle si med det samme. Han var jo glad for å se sin sønn igjen, men samtidig var han overrasket og sint over at han så ut som en vanlig tigger.

"Hvordan er det du ser ut, gutt!" brast det ut av ham. "Du kunne jo ha fått alt du ønsket her hos meg. Du hadde ikke behøvd å komme hit som en tigger! Dette passer seg ikke for en som er min sønn!" Og han stirret strengt på Buddha.

"Men jeg kommer ikke som tigger, far", svarte Buddha stille. "Jeg kommer tvert imot med en skatt, en gave til dere alle sammen."

Så begynte han å fortelle hva han hadde opplevd, og han forklarte hvordan det gikk an å bli fri fra alt som er vondt, og hvordan det gikk an å leve et godt og lykkelig liv. Mens han snakket, forsvant det strenge uttrykket fra ansiktet til faren hans. Rynkene i panna glattet seg ut, og ansiktet hans ble liksom bare glede og fred. Da Buddha var ferdig med å snakke, skjedde noe som ingen hadde ventet. Kong Shuddhodana gikk fram foran Buddha og bøyde seg dypt for ham. Det gikk et sus gjennom salen. Aldri hadde noen hørt om en far som bøyde seg for sin sønn, det skulle vel heller være omvendt!

"Du har virkelig funnet sannheten, min sønn", sa Shuddhodana, "og de som sier at du er blitt en våken mester, de lyver ikke! Jeg kan ikke forlate tronen og bli munk, men du skal vite at jeg er din venn og vil støtte deg så lenge jeg lever!"

Ananda og Devadatta blir munker

Buddha ble boende i Kapilavastu en tid, i en park i utkanten av byen. Og det hendte stadig oftere at selv de stolte og kry shakya-prinsene, som i begynnelsen bare hadde kastet overlegne og foraktelige blikk i hans retning, kom og satte seg ned for å lytte til ham.

Etter hvert var det flere av dem som kom til ham og spurte om de kunne få bli munker, og Buddha nektet ingen. Hans fetter Ananda var en av de første av familien som sluttet seg til ham, og han ble en av Buddhas beste og mest trofaste venner. Så lenge de levde, holdt Ananda seg i nærheten av Buddha, og hjalp ham på alle måter.

Lille Rahula, som nå var sju år gammel, ville også gjerne være med pappa. Så fikk han ei lita gul kappe han også, og ble med som munk. Mange av munkene tok seg av ham og hjalp den vesle gutten, men den som hadde mest tid til overs for ham, var kanskje Shariputra.

En annen av fetterne som kom og ville bli munk, var Devadatta. Buddha husket fortsatt hvor ivrig Devadatta hadde vært etter å drepe svanen, og hvor sint han var blitt etterpå. Han var litt betenkt. Var det egentlig klokt å slippe Devadatta inn i munkenes Sangha? Men han syntes ikke han kunne si nei, heller. Devadatta kledde seg i gul kappe som de andre. Men da han sluttet seg til resten av munkene, ble Buddha stående i tanker og se etter ham. Han hadde en følelse av at dette kunne gå galt.

Er Buddhas lære bare for mennene?

"Mester! Dronning Prajapati er her, og hun vil gjerne snakke med deg."

En ung munk bøyde seg høflig for Buddha, som satt under et tre i parken og snakket med Ananda.

"Hun er alltid velkommen", smilte Buddha.

Prajapati kom bort, hilste på ham og satte seg ned ved siden av ham.

"Jeg har et ønske, men jeg vet ikke om jeg tør si det", sa hun.

"Du skal da ikke være redd for å si hva du tenker, du som har vært som en mor for meg", svarte Buddha vennlig.

"Når du forklarer hvordan vi kan leve et godt og lykkelig liv og bli fri fra alt som er vondt, synes jeg det høres godt og riktig ut", sa hun. "Men det er vanskelig å trene når jeg bor på slottet. Det vet du jo selv. Det er vanskelig å få fred til å tenke og øve innsikt og konsentrasjon. Derfor vil jeg så gjerne kle meg i gul kappe og følge deg! La meg få bli nonne!"

Buddha ble sittende og tenke. Det var ikke lett å være munk, heller. Munkene måtte leve i fattigdom og være forberedt på å greie seg både uten hus og uten mat om nødvendig, og de måtte følge strenge regler. Ville en kvinne holde ut å leve slik? Og en av reglene som munkene måtte holde, var jo også at de ikke skulle ha noe med kvinner å gjøre. De kunne ikke ha noen kjæreste eller kone hvis de ville være munker. Hvordan skulle det gå med munkene om det kom kvinner blant dem?

"Dessverre, Prajapati. Det går nok ikke. Jeg må nok skuffe deg og svare nei", sa Buddha.

Hun spurte en gang til, men fikk samme svar. Trist og skuffet gikk hun hjem igjen.

Ananda så ut som han hadde vært på nippet til å si noe, flere ganger. Men han tok seg i det, og sa ikke et ord. Han bare reiste seg, og gikk en tur for seg selv. Noen mente at han gikk samme vei som Prajapati. Var det tilfeldig, tro? Eller var det tilfeldig at noen mente de hadde snakket lavt sammen der de gikk, og at begge skulle ha smilt og nikket til hverandre da de skiltes?

En tid senere forlot Buddha Kapilavastu, og vandret landeveien til Vaishali. Der ble

han boende i huset med det spisse taket i kanten av Storskogen.

I mellomtida raket Prajapati av seg håret, akkurat som en munk, og kledde seg i gul kappe. Det samme gjorde Yashodhara og noen andre shakya-kvinner som også hadde hørt Buddha. Sammen tok de fatt på landeveien til Vaishali.

Da de kom til huset med det spisse taket, stanset de nedenfor terrassen, slitne og støvete etter reisen. Ananda kom ut, og fikk se dem.

"Hvorfor står du her", spurte han, "og hva er i veien?"

Prajapati greide ikke å holde tårene tilbake lenger.

"Det er fordi Mesteren ikke vil ha med kvinner!" hikstet hun.

"Vent her, så skal jeg snakke med ham", sa Ananda, og gikk inn til Buddha. Han fortalte at Prajapati sto utenfor, og sa:

"Det ville bra om kvinner kunne få lov til å bli nonner og trene seg i din lære, slik mennene kan", sa han.

"Jeg har jo allerede svart nei på dette spørsmålet", mente Buddha.

"Hmmm .... jeg får visst heller spørre på en annen måte", tenkte Ananda for seg selv. Høyt sa han:

"Er kvinnene dummere enn mennene, Mester? Mener du kanskje at de ikke kan komme like langt som oss, at det ikke hjelper noe for dem å bli nonner?"

"Nei, naturligvis ikke, Ananda! Kvinner er like kloke og dyktige som menn, og kvinner kan komme like langt som vi kan!" svarte Buddha.

"Men da kan jeg ikke forstå hvorfor de ikke kan bli nonner, Mester. Og tenk på Prajapati som har vært som en mor for deg, som var så snill mot deg da du var liten! Hvordan kan du si nei til det hun ber deg om?"

Buddha visste når han måtte gi seg.

"Nåvel, da får jeg svare ja", smilte han. "Men si til henne først at reglene er strenge. Det må hun vite før hun lover å bli nonne", sa han.

Ananda gikk ut og fortalte hvordan det hadde gått.

"Jeg er like glad for reglene som en annen ville ha vært for å få et halsband med perler og diamanter!" jublet Prajapati.

Hun, Yashodhara og de andre shakya-kvinnene ble de første nonnene, og de grunnla et nonne-fellesskap. Fra da av fantes det et munke-fellesskap og et nonne-fellesskap, slik at Buddhas Sangha var åpen både for menn og kvinner.

Soma svarer en grinebiter

I byen Rajagriha bodde en kvinne som het Soma. En gang Mesteren besøkte byen, fikk hun høre ham, og hun likte det hun hørte. Derfor ble hun nonne og kledde seg i gul kappe. En eldre nonne forklarte henne hvordan hun skulle trene, og hun lærte å meditere, å øve innsikt og konsentrasjon. Hun øvde seg slik Buddha hadde sagt, og det varte ikke lenge før hun nådde fram til full frihet fra alt som gjør vondt.

Hun ble så glad og lykkelig at hun satte seg alene under et tre for bare å nyte livet og glede seg over det hun hadde oppnådd. Da kom det en mann forbi. Han syntes ikke damer skulle være nonner eller eneboere, så han ble sur da han fikk se henne. For å være ekkel fant han på dette verset og sa det høyt mens han holdt opp to fingre:

Selv for en vismann er veien lang!
Og her sitter du - et kvinnfolk
med to små fingerbredder vett -
og tror du kan nå Nirvana!

Men Soma bare lo, og svarte kjapt:

Det spiller vel ingen rolle
om vi er kvinner eller menn
når sinnet er samlet i visdom
og innsikten full og sann!
Vekk er trangen til nytelse
Mørke tanker er jaget bort
Forsvinn, du onde! Du har tapt!

Mannen skammet seg, og gikk sin vei uten å si noe mer.

Buddha og Rahula

"Vær så god, pappa!"

Lille Rahula gikk litt sjenert fram til Buddha med en bolle vann. Det var blitt kveld, og det var på tide å vaske føttene etter en lang og støvete dag.

Buddha smilte til gutten, tok imot bollen, vasket føttene og tørket dem. Så tok han bollen og slo ut den lille vannskvetten som var til overs.

"Så du at jeg kastet bort det vannet som var til overs i bollen?" spurte han.

"Ja, det så jeg", svarte Rahula.

"Like bortkastet som den vannskvetten, like bortkastet er treningen din hvis du noen gang skulle komme til å lyve", sa Buddha. "Husk at vi alltid skal si bare det som er sant, gutten min."

Så tok han opp et speil som lå der.

"Vet du hva du kan bruke et speil til, da?" spurte han.

"Det kan jeg bruke til å se meg selv", svarte Rahula.

"Det stemmer, Rahula. Det kan være nyttig å se seg selv", svarte Buddha. "Når du skal til å gjøre noe, samme hva det er, så prøv å se på deg selv akkurat som om du skulle ha et speil. Se etter om det du har tenkt å gjøre, er bra eller dårlig. Hvis det kommer til å gjøre vondt for deg selv eller for andre, så la være å gjøre det. Men hvis du har tenkt å gjøre noe som kommer til å gjøre deg selv og andre glad, Rahula, da kan du trygt gjøre det!"

De fem gode levereglene

"Vi har hørt at du gir gode råd, Mester."

Noen folk fra byen hadde tatt turen ut til parken der Buddha var, for å spørre ham om råd.

"Men vi har hus og familie og arbeid å passe, så vi kan ikke bli munker og nonner. Har du noen gode råd som passer for oss vanlige mennesker?"

"Det eneste jeg har forklart, er hva som er vondt og hvordan vi kan bli fri fra det som er vondt", smilte Buddha. "Det er det hele. For hvis vi greier å bli fri fra det som er vondt, da kan vi ha det godt. Så enkelt er det."

Han tenkte seg om et øyeblikk.

"Kanskje det er lettere å huske dette hvis jeg lager et lite vers", sa han.

La være å gjøre ondt mot noen,
øv deg i å gjøre godt,
gjør sinnet ditt rent -
det er de våknes budskap.

Mange nikket. Men en mann kremtet, og sa:

"Du får det til å høres så lett og greit ut, Mester! Men hvorfor er det så mye vondt i verden da, hvis det er så lett som du sier?"

"Jeg sier ikke at det er lett." Buddha ble alvorlig. "Vi mennesker har så mye rusk og rask i tankene våre. Det var derfor jeg sa at du må gjøre sinnet ditt rent. Hva slags rusk og rask? Jo, vi blir griske og grådige, og ønsker oss mer og mer -- blir liksom aldri fornøyd. Eller vi blir sinte og sure på hverandre. Ofte gjør vi hverandre vondt fordi vi ikke vet bedre, eller fordi vi ikke tenker oss ordentlig om.

Men det går an å trene seg i å la være å gjøre noe vondt. Hadde det ikke gått an, så hadde jeg ikke bedt dere prøve. Og hadde det vært farlig, så hadde jeg ikke bedt dere prøve. Men det går an, og det er ikke farlig, så derfor sier jeg dere burde trene dere i å la være å gjøre noe vondt.

Og det går an å trene seg i å gjøre godt. Hadde det ikke gått an, så hadde jeg ikke bedt dere prøve. Og hadde det vært farlig, så hadde jeg ikke bedt dere prøve. Men det går an, og det er ikke farlig, så derfor sier jeg dere burde trene dere i å gjøre godt."

"Men hvordan skal vi trene, Mester? Hva burde vi begynne med?" var det en som spurte.

"Det finnes fem leveregler som er til god hjelp", svarte Buddha. "Men hvis det skal være noen nytte i dem, må dere forstå dem og være enig i dem. Dere må følge dem fordi dere velger det selv, ikke fordi jeg eller noen andre har bestemt det. Derfor bør du si til deg selv:

Jeg vil la være å drepe noe levende vesen. Det er den første leveregelen.

Den andre leveregelen er slik: Jeg vil la være å ta det som ikke er mitt."

Alle nikket. Det var ikke vanskelig å forstå at det ville være best for alle om ingen drepte hverandre eller stjal fra hverandre.

"Den tredje leveregelen er slik: Jeg vil la være å ha urett sex."

Noen så litt flaue ut. Men en av dem nikket alvorlig og sa:

"Det høres fornuftig ut, det der. Sex er jo bare fint når det er to som er glade i hverandre. Men hvis noen tvinger seg til det når den andre ikke vil, eller bare bruker til å plage andre, da kan det være fryktelig."

"Slik er det", sa Buddha. "Nå har vi to leveregler igjen. Den fjerde er slik: Jeg vil la være å tale urett."

"Tale urett? Mener du å lyve?" var det en som spurte.

"Ja. La være å lyve", svarte Buddha. "Men ikke bare det. La være å bruke munnen til å gjøre andre vondt. La være å erte, sladre og snakke stygt om andre. Alt dette er urett tale, fordi det gjør vondt inne i oss når noen snakker slik om oss.

Og den femte leveregelen er slik: Jeg vil la være å bli beruset."

"Jammen", var det en som innvendte. "Greit nok å la være å stjele. Det kan jo alle forstå. Men det er da bare hyggelig med en slurk øl, vel?"

"Slurk og slurk", svarte Buddha. "Det spørs hvor mange slurker som skal til før vettet begynner å fly ut av skallen på deg, da! Hvis vettet har dratt på ferie, hvordan skal du da greie å følge resten av reglene? Hvordan skal du da greie å rense sinnet ditt?"

Mange lo og nikket. Dette hørtes fornuftig ut.

"Så da er det altså disse fem levereglene du vil anbefale?" var det en som spurte.

"1. Jeg vil la være å drepe noe levende vesen.

2. Jeg vil la være å ta det som ikke er mitt.

3. Jeg vil la være å ha urett sex.

4. Jeg vil la være å tale urett.

5. Jeg vil la være å bli beruset.

Har vi forstått det riktig?"

"Stemmer", svarte Buddha.

"Da skal du ha mange takk for samtalen og for de gode rådene du gir! Vi er enige i disse levereglene og vil følge dem så godt vi kan. Men nå må vi nok gå hjem. Vi har mye å gjøre", sa de som var på besøk. Så reiste de seg, sa farvel og gikk.

La oss være glade i hverandre!

Dagen etter kom de samme folkene på besøk igjen.

"I går forklarte du hvordan vi kan øve oss i å la være å gjøre vondt", sa de. "Men hvordan burde vi øve oss i å gjøre godt, Mester?"

"Hvis vi skal leve i fred med hverandre og ha det godt", svarte Buddha, "er det viktig at vi ikke er uvenner. Det er bedre å være snill og hyggelig mot andre. Hvis vi kan la være å stresse så mye og ikke være så griske og grådige etter alt mulig, blir det mye bedre å leve!"

Det ble stille et øyeblikk. De som kjente Buddha, forsto at han tenkte ut vers, for det hendte ofte at han laget små vers om slikt som han syntes var viktig. Så sa han:

Vi burde ønske
at alle levende vesener
kan finne lykke og fred,
og bli lykkelige til sinns!

Ja, la oss ønske at alle som lever,
samme om de er sterke eller svake,
lange eller korte, store eller små,
samme om vi kan se dem eller ikke,
om de er nære eller fjerne,
om de lever nå eller ikke er født ennå --
la oss ønske at alle kan være lykkelige!

La oss aldri svikte hverandre
og ikke føle forakt for noen,
og aldri ønske hverandre noe vondt,
verken ut fra motvilje
eller fordi vi blir bråsinte!

La oss utstråle grenseløs kjærlighet
til alt som lever,
som når en mor er villig
til å våge livet
for å beskytte sitt eneste barn,

Ja, la oss utstråle
kjærlighet til hele verden,
en kjærlighet uten sperrer,
uten uvilje, uten motvilje.

Så lenge vi er våkne, -
om vi går, står, sitter eller ligger, -
bør vi huske på dette.
Det er dette som menes
med et edelt liv.

Buddha fortsatte:

"Dessuten er det godt å kunne dele med hverandre og gi hverandre gaver. Noen er gjerrige og gir ikke bort noe i det hele tatt. Andre gir litt til noen, men ikke til hvem som helst. Men det beste er å kunne dele med alle, å kunne gi til alle, uten å gjøre forskjell på folk."

De ti gode levereglene

En av dem som hadde sittet og lyttet oppmerksomt mens Buddha sa dette, nikket ettertenksomt.

"Det var et vakkert dikt," sa han stille. "Men jeg må innrømme at jeg har så lett for å glemme slike dikt. For meg er det mye lettere å huske ting når jeg har det på liste: to av det ene, fem av det andre og så videre. Og du er jo så flink til å lage slike huskelister for oss, Mester! I går ga du oss ei liste med fem leveregler. Kan du kanskje gi oss ei huskeliste som forklarer enda litt mer enn de fem reglene gjør?"

Buddha tenkte seg om et øyeblikk.

"Ja, jeg kan gjerne gi deg ei huskeliste med ti gode leveregler," sa han. "Men du vil nok kjenne igjen flere av dem fra den forrige lista. Det finnes noen leveregler som er så viktige at vi gjerne kan minne hverandre på dem både to og tre ganger, og mere til, hvis vi skal ha det godt sammen her i livet."

"Det gjør ikke noe," smilte mannen. "Da husker jeg dem bare desto bedre. Og ei liste med ti huskeregler høres bra ut. Den vil jeg gjerne høre!"

Mange av de som satt rundt og hørte på, nikket. De ville gjerne høre dette, de også.

"Først vil jeg be deg svare på et lite spørsmål," sa Buddha. "Når du gjør noe, hva bruker du egentlig da?"

"Hva jeg bruker?" svarte mannen litt forvirret. "Vel, jeg kan bruke hendene, eller kanskje beina ..... Aha! Du mener ting vi gjør med kroppen!"

"Nettopp," svarte Buddha. "Noen av reglene skal handle akkurat om det. Men er det alt? Kan du gjøre noe på en annen måte enn å bruker armer og bein?"

"Tja, jeg tror jeg kanskje vet hva du tenker på," svarte mannen. "Akkurat nå sitter vi jo og snakker sammen. Du mener ting vi kan gjøre med ord?"

"Akkurat," smilte Buddha. "Vi kan gjøre hverandre mye godt og mye vondt med det vi sier til hverandre. Så noen av reglene skal være om hvordan vi snakker. Da skal vi altså sette opp noen råd om det vi gjør og om det vi sier ... og én ting til. Vet du hva jeg tenker på da?" Han la litt ekstra vekt på ordet tenker, og så på mannen med et lite smil på lur i øyekroken.

"Hva du tenker på? Hvordan kan jeg vite hva du tenker på ... Ha ha, ja selvfølgelig!" lo mannen. "Du mener tankene våre! Du mener at du vil ta med noen råd om hvordan vi burde tenke?"

"Bra!" smilte Buddha. "Noen råd skal handle om hvordan vi burde oppføre oss, noen om hvordan vi burde snakke og noen om hvordan vi burde tenke. Du kan sikkert finne ut selv hva som er hva. Så nå skal du få de ti levereglene du ba om:

1. La være å drepe, og heller ha omtanke for alt som lever.

2. La være å stjele, og heller leve et hederlig liv.

3. La være å bruke sex på urett vis. Det er bedre at menn og kvinner behandler hverandre med gjensidig respekt enn at de plager hverandre.

4. La være å lyve, og heller snakke sant.

5. La være å snakke stygt om andre, og heller si slikt som hjelper folk til å bli venner.

6. La være å si sårende ting til hverandre, og heller bruke vennlige ord.

7. La være å kaste bort tida med sladder og tomt prat, og heller snakke sammen om slikt som er til nytte og hjelp for dere selv og andre.

8. La være å tenke grådige og griske tanker, og heller tenke på å kunne gi til andre og dele med hverandre.

9. La være å tenke sinte og ondskapsfulle tanker, og heller være glad i andre.

10. La være å holde fast på dumme tanker, og heller prøve å forstå tingene slik de virkelig er."

Buddha var ferdig med å snakke, og så ut over dem som satt og hørte på ham. Det var blitt helt stille.

Stille? Nei, nå lød det en summing og mumling i flokken. Folk hadde snudd seg mot hverandre, to og to, og de mumlet, nikket og tellet på fingrene. De var allerede i gang med å lære seg de ti reglene utenat, og satt og øvde seg og hørte hverandre.

Så gikk en av dem fram.

"Dette var gode regler, Mester, og jeg vil være sikker på at jeg kan dem ordentlig. Hør om jeg husker dette riktig nå," sa han til Buddha, og så sa han fram alle de ti reglene akkurat slik Buddha hadde sagt dem.

"Bra! Slik var det," smilte Buddha.

Så takket de ham for samtalen, reiste seg opp og gikk hjem, hver til sitt.

Den sultne mannen

En gang var Buddha på besøk i Alavi sammen med en stor flokk med munker, og folk inviterte dem til å spise der. De visste at han ville gi dem gode råd etter at han hadde spist, og det gledet de seg til å høre.

I byen bodde det en fattig mann som også gjerne ville gå og høre på ham. Dette visste Buddha, og han visste at han kunne hjelpe denne mannen. Det var derfor han hadde kommet til Alavi akkurat i dag.

Den fattige mannen hadde én eneste okse, og akkurat denne morgenen slet den seg og rømte til skogs.

"Skal jeg gå og lete etter oksen, eller skal jeg gå og høre på Buddha?" tenkte han.

"Jeg må finne oksen!. Ellers får jeg ikke pløyd åkeren min, og da får ikke familien min noe mat. Jeg går og finner oksen først, så kan jeg gå og høre på Mesteren etterpå," bestemte han seg.

Men oksen hadde rotet seg lenger inn i skogen enn han hadde trodd, og det var langt på dag før mannen hadde funnet den og fått den med seg hjem igjen. Da var han fryktelig sliten og sulten etter å ha gått i skogen i mange timer, men han ville så gjerne høre Buddha, så han tok seg ikke tid til å spise eller hvile.

“Kanskje jeg rekker å høre slutten, i alle fall”, tenkte han, og skyndte seg dit Buddha var.

Men da han kom til parken, ble han overrasket over å se at Buddha ikke hadde begynt enda. De var ferdige med å spise, maten var ryddet bort, og alle satt tålmodig og ventet på at Buddha skulle begynne å snakke. Men timene gikk. Buddha ville ikke begynne før den fattige mannen var kommet. Han satt bare uten å si et eneste ord, og alle de andre måtte bare finne seg i å vente, de også.

Mannen satte seg i bakerste rekke, og håpet han ikke forstyrret møtet. Men Buddha fikk øye på ham, og så at han var både trett og sulten.

“Har du fått noe å spise?” spurte Buddha?

“Nei, Mester, jeg hadde ikke tid”, svarte mannen.

Buddha snudde seg til de som hadde ordnet med maten, og spurte:

"Er det noe mat til overs?"

"Ja, det er mye igjen, Mester," var svaret.

"Da får dere gi den mannen noe å spise."

Straks Buddha hadde sagt dette, satte de fram all slags god mat for mannen, og ba ham spise så mye han bare orket. Alle de andre måtte bare sitte tålmodig og vente.

Da Buddha så at mannen var mett, begynte han å forklare læren sin trinn for trinn så alle kunne følge med. Da han var ferdig med forklaringen, hadde mannen allerede vunnet dyp innsikt.

Etterpå var det flere som var forundret over at Buddha kunne bry seg så mye om en enkelt mann at han lot alle de andre vente til mannen hadde spist. Men Buddha svarte:

"Jeg gikk hele den lange veien til Alavi fordi jeg så at denne mannen kunne forstå sannheten hvis han fikk litt hjelp. Mannen var fryktelig sulten, og det er ikke lett for den som er sulten å sitte og høre på når noen snakker. Derfor ville jeg hjelpe ham, så det kunne bli lettere for ham å følge med og forstå det som ble sagt."

Den syke munken

Så var det en munk som ble syk. Han hadde fått dysenteri, en sykdom som gjorde at han stadig måtte på do. Men dette hadde gjort ham så svak og dårlig at han var blitt liggende på golvet i hytta si, og han orket ikke engang å gå ut når han måtte på do. Buddha gikk runden fra hytte til hytte sammen med Ananda, og kom til den hytta der den syke munken lå. Da Buddha fikk se hvordan han lå der, midt i en stinkende dam av sin egen skitt, oppkast og tiss, gikk han bort til ham og spurte:

"Hva er det som feiler deg, munk?"

"Jeg har fått dysenteri, Mester."

"Men har du ikke noen som kan hjelpe deg?"

"Nei, Mester."

"Hvorfor hjelper ikke de andre munkene deg, da?"

"Jeg har ikke gjort noe for de andre munkene, så derfor er det ingen av dem som hjelper meg."

Da vendte Buddha seg til Ananda, og sa:

"Gå og hent litt vann, Ananda, så skal vi vaske denne munken."

"Ja vel, Mester", svarte Ananda.

Så hentet han vann, og sammen vasket de munken. Etterpå tok Buddha tak oppe ved skuldrene, og Ananda tok tak i føttene, og sammen løftet de opp munken og la ham i senga.

Dette fikk Mesteren til å sammenkalle alle munkene til møte.

"Er det ikke en munk som er syk i en av hyttene her?" spurte han.

"Jo, det er det", svarte munkene.

"Vet dere hva er det som feiler ham?"

"Han har dysenteri, Mester."

"Er det noen som steller for ham?"

"Nei, Mester, det er det ikke."

"Hvorfor er det ikke noen munker som hjelper ham, da?"

"Han har ikke gjort noe for oss, så derfor er det ingen av oss som hjelper ham."

"Dere har ikke noen mor eller far til å stelle for dere her, munker", sa Buddha. "Hvis

ikke dere hjelper hverandre, hvem skal hjelpe dere da? Den som vil hjelpe meg, skal hjelpe de som er syke, munker."

Jenta som fikk juling

Buddha hadde gått ut i skogen utenfor Shravasti, og satt under et tre for å meditere. Plutselig fikk han høre hyl og skrik lenger borte mellom trærne. Der fikk han se en rik frue som ga tjenestejenta si juling. Hun slo og sparket og klorte henne, og ropte rasende:

"Bare vent, di elendige fillejente! Du skal få så mye juling at du ikke kan stå på beina dine! Trodde du det hjalp å klippe håret, du, kanskje? Bare vent, sier jeg! Bare vent!"

Men før han rakk å gjøre noe, var de borte bak trærne igjen, og han hørte bare hvordan hylene og ropene forsvant i det fjerne.

Et par timer senere hørte han forsiktige skritt i skogen. Der kom den samme tjenestejenta igjen! Men nå var hun alene. Det kunne se ut som om hun prøvde å snike seg mellom trærne uten at noen skulle se henne, og hun hadde et kraftig tau i handa. Buddha så at hun kunne ikke være mer enn ti eller elleve år gammel. Hun hadde sår og blåmerker på armer og bein, men det rareste av alt var at hun var helt snauklipt på hodet, enda hun slett ikke var nonne.

Jenta snufset og gråt slik at hun slett ikke fikk øye på Buddha som satt helt stille inntil trestammen. Nå så han at hun bandt ei solid løkke i enden av tauet, og så prøvde hun å kaste den andre enden over en grein. Hun hadde visst tenkt å ta livet sitt!

Buddha kremtet. Jenta skvatt så hun mistet det hun hadde i hendene, snublet og falt over ende foran føttene hans.

"Hvem er du, da? Og hva skal du her ute i skogen?" spurte Buddha vennlig.

"Jeg....jeg heter Ra...Rajjumala", hikstet jenta, og så forskremt opp på ham. "Ikke slå meg! Vær så snill!"

"Ikke vær redd, du jenta mi. Jeg slår ikke noen", svarte Buddha mildt. "Vil du fortelle meg hva som er i veien?"

"Jeg orker ikke mer!" ropte jenta plutselig. "Jeg orker ikke mer! Jeg vil gjøre slutt på alt sammen!"

Mellom hikst og gråt fortalte hun så at hun tjente hos en frue som var så fryktelig sinna og som slo henne hver dag, selv om hun ikke hadde gjort noe galt. Verst av alt var at fruen var så fæl til å lugge. Noen ganger hadde hun revet hele dotter med hår av hodet på

jenta. Derfor hadde Rajjumala gått og klipt av seg alt håret, for å slippe å bli lugget.

"Men da ble hun bare enda sintere", snufset hun.

Buddha trøstet henne og forklarte henne at det går an å bli fri fra alt som er vondt. Mens Rajjumala hørte på ham, falt den anspente kroppen hennes til ro, og langsomt lyste et smil opp i ansiktet hennes.

"Nå tør jeg å gå tilbake", sa hun. "Nå bryr jeg meg ikke om at fru Setthi blir sint og slår meg!"

Da Rajjumala kom hjem, var fru Setthi rasende over at hun hadde vært borte.

"Hvor har du vært, din uskikkelige unge?" skrek hun, og løftet armen for å slå.

Rajjumala så henne rolig i øynene uten å være redd.

"Jeg har snakket med Buddha", sa hun.

"Hva? Snakket han med deg, som bare er ei ussel tjenestejente?" Fru Setthi ble så forundret at hun glemte å slå. "Han skulle vel heller ha snakket med meg, jeg som er en fin frue! Hvor er han? Jeg vil også hilse på ham! Vis meg hvor han er, ellers skal du få!"

Rajjumala viste vei, og sammen gikk de ut i skogen og kom dit Buddha fremdeles satt.

Da de hadde hilst på ham, begynte Buddha å forklare hvor viktig det er at vi er venner og glade i hverandre. Vi burde prøve å forstå hvordan andre har det, sa han, for da ville vi ikke bli sinte og slå andre. Han la til disse to versene:

Alle skjelver for voldsbruk,
alle har livet kjært.
Sett deg derfor i andres sted
og la være å slå eller drepe.

For aldri kan vel dette skje:
at hat tar slutt av mere hat.
Av vennlighet tar hatet slutt,
det er en evig lov.

Fru Setthi forsto plutselig hvor slem og ekkel hun hadde vært, og rødmet av skam.

"Kan du tilgi meg?" sa hun plutselig til Rajjumala. "Jeg har vært så dum og slem mot

deg! Kanskje det er fordi jeg ikke har noen barn selv. Men nå vil jeg gjerne adoptere deg, og du skal være som en datter for meg!"

Og slik gikk det. Fra da av hadde Rajjumala det godt i det huset hvor hun tidligere hadde grått seg i søvn hver kveld.

Søppeltømmeren Sunita

Det var tidlig morgen i Rajagriha, og byen hadde så vidt begynt å våkne til liv. Men Sunita hadde vært oppe lenge. Allerede før det begynte å lysne på himmelen i øst hadde han krabbet fram fra sovekroken sin bak et lite skur. Han sov ute, for noe hus hadde han ikke. Morgenstellet var fort gjort. Han hadde ikke andre klær enn de skitne og stinkende fillene han sto og gikk i, og noen særlig vits i å vaske seg om morgenen var det ikke. Det ville ikke vare lenge før han var like møkkete igjen, tenkte han.

Så hadde han tatt fram det eneste han eide: to korger og ei bærestang. Han hekta ei korg i hver ende av den solide bærestanga, la den over skulderen og tok fatt på jobben, akkurat som han pleide å gjøre hver morgen. Og jobben var å plukke opp søppel og skitt fra gatene. Han måtte også gå inn i bakgårdene og tømme utedoene.

"Det er rart med det", tenkte han for seg selv. "Skitten etter fine folk lukter akkurat like vondt som skitten etter fattigfolk!"

Han skuffet alt sammen opp i korgene sine for å bære dem ut på søppelplassen utenfor byen og tømme dem der. Var han heldig, fant han kanskje en eller annen matbit eller noe frukt som ikke var mer råtten enn at han kunne spise den. Det hendte han måtte slåss med rotter som ville ha den samme "godbiten". Noen annen mat hadde han ikke. Lukta var fæl, men den hadde han vendt seg til.

Verre var det at ingen ville ha noe med ham å gjøre. Folk kjente den vonde lukta på lang avstand og gikk lange omveier rundt ham. Og selv om han skulle seg et grundig bad, ville fine folk regne ham som like skitten og møkkete likevel, samme hvor rein han ble!

Det hendte at Sunita drømte om å få seg noe annet å gjøre, men han visste det var håpløst. Faren hans hadde vært søppeltømmer, og da nyttet det ikke å prøve å bli noe annet. Han var født til å være fattig, født til å leve i skitt og møkk, og det var ikke noe å gjøre med det. Andre var født til å være fine og rike. Ikke han. Han måtte bare finne seg i det, tenkte Sunita.

Sunita bøyde seg og skuffet et lass stinkende møkk opp i korga med bare hendene. Så rettet han ryggen. Nå var korgene helt fulle. På tide å gå ut til søppelplassen og tømme dem!

Gata var lang og smal, og husene sto tett i tett på begge sider. Det var som å gå

mellom to lange murer. Sunita subbet bortover under den tunge børa si, med bøyd hode.

Plutselig hørte han skritt lenger borte i gata. Sunita løftet blikket.

Å, nei! Der kom jo Buddha og en flokk munker! Rett imot ham! De gikk nok morgenrunden i byen for å få mat.

"Jeg kan da ikke møte den berømte Mesteren!" tenkte Sunita forskrekket. Han skammet seg dypt over å være en slik ussel fyr som ikke var noe verdt i det hele tatt.

Han så seg fortvilet om etter ei sidegate å smette unna i, men det var ingen sidegater der. Veggene var som en sammenhengende mur langs gata.

Flau og skamfull satte Sunita korgene sine tett inn til den ene veggen, og trykket seg inn til veggen selv, også. Aller helst skulle han ønske det var en sprekk i muren som han kunne forsvinne inn i!

"Jeg får bare håpe Mesteren skynder seg forbi, så jeg ikke plager ham med den ekle lukta lenger enn nødvendig", tenkte han for seg selv.

Men hva var dette? Buddha stanset rett foran Sunita! Forskremt så Sunita etter en utvei. Nå ville han sikkert få kjeft! Han så nok at noen av munkene rynket på nesa og ikke så blide ut!

Men Buddha hadde i et glimt sett blikket til Sunita, og forsto hvor dypt han skammet seg.

"Kanskje du har lyst til å få det bedre her i livet?" spurte Buddha vennlig. "Har du lyst til å følge med meg, kanskje?"

Sunita visste ikke om han kunne tro sine egne ører.

"Mener du ... mener du at en sånn ussel fyr som meg kan bli munk?" spurte han vantro.

"Alle som vil, kan bli munk og lære å bli fri fra alt vondt", svarte Buddha. "Alle mennesker er like mye verdt."

Sunita ble så lykkelig at han nesten ikke visste hvilket bein han skulle stå på. Mesteren mente visst at til og med han, den usleste av alle, var noe verdt! Han bøyde hodet og svarte at han gjerne ville bli munk.

"Da kan du komme. Fra nå av er du munk", svarte Buddha.

Sunita ble med ham, og det varte ikke lenge før han fant frihet fra alt vondt.

Morderen Angulimala

Vandringsmannen stanset. Merkelig. Hvorfor var det så mange gribber i lufta der borte? Hvorfor holdt kråkene sånt spetakkel? Var det noe spesielt der borte, rundt svingen i veien?

Han nølte, men så gikk han langsomt fram og tittet rundt svingen. Etterpå skulle han ønske han ikke hadde gjort det.

Et fryktelig syn møtte ham. Det lå døde mennesker i veien! Et helt reiseføIge, både voksne og barn! Likene lå slengt hulter til bulter, blodige og fæle.

Vandringsmannen ble helt skjelven i knærne, og måtte støtte seg til et tre. Noe så fryktelig hadde han aldri sett. Han ble kvalm, og kastet opp.

Hvem kunne ha gjort noe slikt? Var morderen kanskje i nærheten fremdeles?

Vandringsmannen skyndte seg videre, mens han kastet skremte blikk til alle kanter.

Én ting la han likevel merke til idet han skyndte seg forbi det grufulle synet, enda han prøvde å la være å se på det ... én liten ting som liksom gjorde det hele enda nifsere: Alle de drepte manglet høyre lillefinger! Der den skulle ha vært, satt det bare en blodig og avkuttet liten stump ....

Så snart han kom fram til Rajagriha, meldte han fra om det han hadde sett. Folk i byen ble både forskrekket og rasende, og kong Bimbisara innkalte rådgiverne sine.

"Angulimala har visst slått til igjen", sa han bistert.

"Ja, det kan ikke være noen tvil om at det er han", svarte en av rådgiverne. "De avkuttede lillefingrene er bevis godt nok. Er det sant som jeg har hørt, at han trer dem på snor og bruker dem som halsbånd?"

De andre grøste.

"De sier så", svarte en av de andre rådgiverne. "Det er jo derfor han blir kalt Angulimala - Fingerhalsbånd. Men jeg må innrømme at jeg ikke har vært så nær ham at jeg har kunnet se det selv. I så fall hadde nok handa mi sett annerledes ut", mumlet han og holdt opp fem friske og hele fingre.

"Han blir stadig frekkere! Aldri har han våget å myrde noen så nær hovedstaden før!" Kong Bimbisara var sint. "Men nå skal det være slutt! Det må bli trygt igjen å ferdes på veiene i riket mitt!"

"Men hvordan skal vi få stanset ham?" sa en rådgiver fortvilet. "Han har jo tatt livet av alle som har forsøkt seg!"

"Å, det må vel være grense for hva han kan greie", mente kongen. "Vi setter inn hele hæren mot ham! Gjør alt klart til avmarsj i morgen! Disse mordene skal det bli satt en stopper for!"

Angulimala huket seg sammen bak buskene og speidet ned på stien. Det var stille. Det var visst ikke mange som våget seg ut lenger, tenkte han for seg selv. Han fingret med halsbåndet sitt, og tellet lillefingrene en gang til, enda han visste nøyaktig hvor mange han hadde. Nittini små fingerstumper på ei snor! Nittini mennesker hadde han drept! Han skar en grimase. Men nå var nesten halsbåndet ferdig! Hundre mennesker måtte han drepe. Hundre fingre måtte han skaffe. Det hadde den svarte gudinnen krevd av ham, og han visste at det ikke nyttet å nekte eller vri seg unna når den fryktelige og blodtørstige gudinnen krevde offer. Det ville bety de verste ulykker for ham, såpass visste da alle!

Men nå trengte han bare én finger til, så ville han bli fri! Hvis ikke kongen fikk tak i ham, da. Angulimala skvatt til. Hørte han noe? Var det lyden av skritt på stien?

Der kom det jo en munk gående! Greit nok, tenkte Angulimala. Det ville bli et lett bytte, og en munkefinger var akkurat det som manglet på halsbåndet! Han grep den store dolken sin og stormet fram.

Plutselig snublet han og stupte over ende så det smalt! Foten hans hadde huket seg fast i ei slyngplante. Kniven trillet ut av hendene hans. Fortumlet kravlet Angulimala seg opp igjen og grep kniven. Munken hadde visst ikke merket noe, men nå var han nesten blitt borte bak en sving på stien.

"Jeg skal nok få tatt ham", tenkte Angulimala og stormet fram. Han tok snarveien gjennom krattet for å komme foran munken på stien. Men hva var nå dette? Var skogen forhekset, eller? Krattet var mye tettere enn han hadde trodd. Slyngplanter lå som et fangstnett og holdt ham som i ei skrustikke, og skarpe torner rispet ham til blods. Det var nå som bare .... Han kom jo verken fram eller tilbake. Og munken kom lenger og lenger unna!

"Hei munk! Vent! Stopp!" brølte Angulimala helt ute av seg.

Buddha, for han var det, snudde seg.

"Jeg har stoppet for lenge siden, Angulimala. Hvorfor stopper ikke du?" sa han rolig.

Svaret var så uventet at Angulimala, som nå hadde greid å skjære seg nesten helt fri fra krattet, helt glemte at han hadde tenkt å overfalle munken.

"Hva mener du med det?" spurte han forvirret. "Det var jo jeg som hadde stoppet, og ikke du. Hvordan kan du si at det var motsatt?"

"Jeg har stoppet alle vonde tanker om andre, og jeg har fred med meg selv og med andre", svarte Buddha. "Mens du, derimot, du raser mot andre og vil skade og drepe andre. Vil ikke du også stoppe, Angulimala?"

"Den munken vet hvem jeg er! Han burde vært redd! Hvorfor er han ikke redd!" tenkte Angulimala. "Dette må jeg finne ut mer om!"

Høyt sa han: "Forklar hva du mener med dette!"

Og Buddha forklarte hvordan det går an å fri seg fra alt vondt og leve et godt og fredelig liv. Angulimala forsto hvor mye vondt han hadde gjort mot andre, og angret dypt.

"Jeg angrer på det jeg har gjort! Jeg vil også bli fri! Jeg vil ikke drepe flere mennesker!" utbrøt Angulimala. "Kan jeg følge deg?"

"Du kan gjerne bli munk", svarte Buddha. Og Angulimala kastet fra seg dolken og det nifse halsbåndet sitt, og fulgte Mesteren.

Dagen etter satt Buddha og snakket med munkene, da de plutselig fikk høre horn og trommer. Det dundret i marka av hestetramp og elefanter, vognhjul rumlet, og tusenvis av soldater kom marsjerende. Forrest red kong Bimbisara.

Kongen steg ned fra vogna si, gikk bort til Buddha og hilste på ham.

"Nå, konge, skal du ut i krigen, siden du kommer her med hele hæren din?" spurte Buddha.

"Nei, vi skal ut og fange morderen Angulimala", svarte kongen. "Jeg bare stanset her for å hilse på deg, og for å få med dine gode ønsker på jakten!"

"Gode ønsker kan du alltid få!" smilte Buddha. "Men kan jeg få spørre deg om noe, konge? Hva ville du gjøre hvis Angulimala sluttet å drepe? Hva ville du gjøre hvis Angulimala ble et fredelig og godt menneske, hvis han ble munk?"

"Angulimala bli munk!" Kong Bimbisara slo opp en latter. "Det kommer aldri til å skje!"

"Men hvis det allikevel skulle skje, hva ville du gjøre da?" ville Buddha vite.

"Da ville jeg gi ham mat og hilse høflig på ham slik jeg gjør mot alle munker", svarte kongen.

"Da kan du få hilse på ham nå med det samme", svarte Buddha. "Den munken som sitter her ved siden av meg, det er Angulimala!"

Kongen spratt opp og grep sverdet. Men så stanset han, og så undrende ned på Buddha og Angulimala før han satte seg igjen.

"Er det sant, munk? Er det du som er Angulimala?"

"Jeg var morderen Angulimala. Men jeg har stoppet. Nå er jeg munk", svarte Angulimala stille.

Kong Bimbisara bøyde seg for Buddha.

"Du har greid mer enn jeg og hele hæren min kunne greie", sa han.

Så dro han hjem igjen med hele hæren sin.

Angulimala trente seg i innsikt, konsentrasjon og kjærlighet slik Buddha lærte ham. Men han var fortsatt plaget av vonde drømmer og vond samvittighet. Han angret på alt det vonde han hadde gjort, og forsøkte å gjøre så mye godt mot andre som han bare kunne. Særlig hadde han omsorg for de som var syke og stelte og hjalp dem.

En dag gikk han gjennom gatene i Rajagriha med matbollen sin. Plutselig hørte han et rop:

"Det er Angulimala! Det er Angulimala som går der! Der går morderen!"

Noen hadde kjent ham igjen!

Folk stimlet sammen. Ropene ble høyere og sintere:

"Morder! Banditt! Skurk!"

Plutselig kom en stein farende og traff ham i panna. Flere steiner suste gjennom lufta. Angulimala prøvde å la være å bry seg om det, men nå var folk over ham med steiner, stokker og knyttnever. Han tok ikke igjen. Han ble slått og banket til han lå urørlig i gata, mens blodet rant fra flere store sår. Da først holdt folk opp, og gikk hjem hver til seg selv. Angulimala lå der som om han skulle være død.

Men helt død var han ikke. Etter en stund løftet han hodet, og så klarte han å sette seg opp. Han fant en stokk å støtte seg på, og med mye slit og mange hvilepauser greide han til slutt å halte ut av byen og ut til parken der Buddha var.

Han hadde blødd mye fra sårene og hadde ikke mange krefter igjen, men fikk fortalt Buddha hva han hadde opplevd.

"Hold ut, Angulimala! Hold ut!" sa Buddha oppmuntrende til ham. "Det du opplever nå, er jo ikke annet enn resultatene av hva du selv har gjort tidligere. Det er jo slik karmas lov er, vet du: Alt vi gjør, får sine følger - både på godt og på vondt!."

"Du har rett, Mester," hvisket Angulimala. "Og jeg var ikke sint på de som slo meg,

ikke så mye som et øyeblikk! Det var jo egentlig min egen skyld. Jeg hadde tatt livet av så mange mennesker, og nå slo det tilbake på meg selv."

Angulimala orket ikke å si mer. Han sank sammen og døde av skadene og sårene sine.

"Angulimala var en stor mann", sa Buddha til de andre munkene. "Han vant over seg selv da han sluttet å drepe, og han vant over seg selv nå da han døde uten hat i sinnet.

Om noen i kamp skulle vinne
over tusen og tusen igjen -
er han dog den største seierherre
som overvinner seg selv.
For sannelig er det langt bedre
å overvinne seg selv enn andre!"

Buddha forhindrer krig

En sommer ble det så varmt og tørt i været at kornet sto og ble brunsvidd ute på åkrene. Mellom Kapilavastu og nabobyen Koliyanagara rant ei elv som het Rohini. Shakyaene og koliyaene hadde samarbeidet om å bygge en demning over denne elva, for å få vann til kornet på jordene sine. Men så hendte det en dag at noen gårdsgutter fra Kapilavastu traff noen gårdsgutter fra Koliyanagara, og de begynte å krangle om vannet i denne dammen:

"Det er ikke vann nok her til å vanne åkrene på begge sider av elva. Det er bare vann nok til at vårt korn kan bli modent. Derfor er det best at vi tar alt vannet!"

De andre svarte:

"Å jaså? Så dere skal spise dere gode og mette? Uten å dele med oss? Og dere vil vel sikkert ikke selge oss noe mat heller, da vel? Nei, dette vannet er bare nok til vårt eget korn, det er best at vi får alt sammen!"

"Vi gir det ikke fra oss!"

"Ikke vi heller!"

De kranglet og ble hissigere og hissigere, og plutselig var det en som slo til en av de andre. Han slo igjen, og flere andre kom løpende til og blandet seg inn i slagsmålet, og slag og fornærmelser haglet fra begge sider.

Da kongene i Kapilavastu og Koliyanagara fikk høre at folkene deres var blitt slått og fornærmet på det groveste, rustet de seg til krig mot hverandre. På hver side av elva sto det en hær, klar til å gå løs på de andre.

Buddha fikk se dette, og tenkte:

"Hva er det slektningene mine har funnet på? Hvis jeg ikke stanser dem, kommer de til å ta livet av hverandre!"

Så gikk han ut i den grunne elva, og stilte seg midt imellom de krigerske partene. Da de fikk se ham der, la de straks våpnene ned, gikk fram til ham og bøyde seg for å hilse på ham.

"Hvorfor vil dere starte en krig mot hverandre, konger?" spurte Buddha.

“Jo, det var fordi ...” sa den ene kongen. Så så han seg litt forlegen omkring, og hvisket til den andre kongen:

“Si meg, husker du hva vi egentlig slåss om?”

Den andre kongen så seg litt forvirret omkring. Men så bøyde en av tjenerne seg fram og hvisket noe i øret hans.

"Jo, det begynte egentlig med en krangel om vannet her i elva," sa kongen høyt.

“Ja, nettopp, det var akkurat det jeg skulle til å si!” sa den første kongen.

"Men hva er mest verdt: vann eller menneskeliv?" spurte Buddha.

"Menneskeliv er naturligvis mer verdt," svarte de.

"Men synes dere da at det er riktig å sløse bort verdifulle menneskeliv bare for dette vannets skyld?" spurte Buddha.

Til dette ble de stående skamfulle og hadde ikke noe svar.

"Hvordan kunne dere finne på noe slikt? Hadde jeg ikke kommet her og stanset dere, ville elva ha blitt rød av blod," sa Buddha. "Det er bedre å la være å hate hverandre og heller tenke gode og vennlige tanker om hverandre og ikke være så grådige."

Kongene satte seg ned og ble enige om å dele vannet likt, og det ble ikke noen krig.

Hell og lykke

En kveld fikk Buddha besøk av en som gjerne ville spørre ham om noe.

"Det er mange som lurer på hva som gir hell og lykke her i verden", sa mannen, "for alle vil jo ha det trygt og godt. Kan du si meg hva som gir hell og lykke?"

Buddha svarte med disse versene:

Hold deg unna uvettige folk
vær heller sammen med kloke folk,
respekter gode mennesker -
dette gir hell og lykke.

Bo et sted det er godt å leve,
gjør mye godt,
så du kan ha god samvittighet, -
dette gir hell og lykke.

Lær deg det som er nyttig,
øv deg i selvdisiplin,
si bare det som er sant og godt, -
dette gir hell og lykke.

Hjelp din mor og far,
vær glad i kone og barn,
arbeid med slikt som ikke skader noen, -
dette gir hell og lykke.

Snakk alltid sant og gi til de som trenger,
hjelp slektningene dine,
gjør bare det som er rett og godt, -

dette gir hell og lykke.

Hold deg unna alt som er vondt,
ikke drikk deg full,
arbeid alltid for sannhet og rett, -
dette gir hell og lykke.

Vær vennlig og snill,
fornøyd og takknemlig,
hør på dem som er kloke -
dette gir hell og lykke.

Vær tålmodig og hør på andre,
snakk med munker når du kan,
snakk med hverandre
om hvordan dere bør leve, -
dette gir hell og lykke.

Øv deg stadig til å bli et bedre menneske,
forstå de edle sannhetene,
slokk alt vondt i ditt indre -
dette gir hell og lykke.

Ikke bli skjelven
når verden går deg imot,
men ta det med ro og behold humøret -
dette gir hell og lykke.

Hvis du greier alt dette
er det ingen som kan knuse deg.
Du er trygg hvor du går -
og dette gir hell og lykke.

Vær glad i familien din!

Når folk kom og ba Buddha om gode råd, forklarte han ofte at det er viktig at vi er venner, at vi er glade i hverandre og hjelper hverandre.

En mann kom en gang til ham og spurte:

"Hva er menneskenes største rikdom og hvem er mannens beste venn?"

Buddha svarte:

"Barna er menneskenes største rikdom, og hustruen er mannens beste venn."

En annen gang besøkte han en gammel mann og kona hans. De hadde holdt sammen og vært glade i hverandre i mange år, og det fortalte de til Buddha.

Da sa Buddha:

"Det er bra at mann og kone er enige, at de har samme idealer og samme mål. Da kan de ha det godt sammen så lenge de lever!"

Råd til ungdommen

En gang da Buddha snakket med noen ungdommer, sa han:

"Hvis dere vil ha et godt råd, så prøv å si til dere selv:

Så lenge jeg lever, vil jeg hjelpe mor og far.

Så lenge jeg lever, vil jeg respektere de som er gamle.

Så lenge jeg lever, vil jeg bruke vennlige ord.

Så lenge jeg lever, vil jeg ikke si noe stygt om noen.

Så lenge jeg lever, vil jeg snakke sant.

Så lenge jeg lever, vil jeg prøve å styre meg så jeg ikke skal bli sint. Og hvis jeg likevel blir sint, vil jeg prøve å komme over det så fort jeg kan.

Så lenge jeg lever, vil jeg forsøke å ikke være egoistisk, men heller dele med andre så godt jeg kan."

Ungdommene nikket, og Buddha snudde seg for å gå.

"Å ja, det holdt jeg på å glemme", sa han med et lite smil i øyekroken, og snudde seg mot dem igjen. "Vær flittige til å lære, også, ellers vokser dere opp som dumme stuter! Her kan dere få et lite huskevers om akkurat det:

Den som lite lærer
vokser opp som en stut.
Kroppen blir større
men ikke vettet!"

Godt vennskap

En dag da Buddha var i byen Sakkara, kom Ananda bort og satte seg ved siden av ham.

"Du har forklart oss mye om hvordan vi kan leve et godt og lykkelig liv, Mester. Jeg tror sannelig halvparten av denne treningen består av godt vennskap!"

"Ikke halvparten, Ananda! Hele treningen til å leve et godt og lykkelig liv består av godt vennskap. Så viktig er det å ha gode venner og selv være en god venn for andre! Gode venner hjelper og støtter hverandre, slik at det blir lettere å øve rett forståelse, rett tanke, rett tale, rett handling, rett levemåte, rett innsatsvilje, rett oppmerksomhet og rett konsentrasjon.

Derfor består hele treningen til å leve et godt og lykkelig liv av godt vennskap. Så viktig er det å ha gode venner og selv være en god venn for andre!"

Smilende visdom

“Hvordan kan det ha seg at du alltid ser ut til å være i godt humør, Mester?” var det en som spurte.

Buddha smilte og svarte:

“Det er fordi jeg er fri fra alt som er vondt! Men du vet, det er jo alltid sunt å kunne smile og være i godt humør. For hvis du stadig er munter og glad, hvis du smiler og ler mye, da blir du ikke så lett sint, men greier bedre å styre deg. Da blir det jo hyggeligere for andre å være sammen med deg, og dere kan ha det godt sammen.

Hvis du stadig er munter og glad, hvis du smiler og ler mye, da er det også lettere å være oppmerksom og ikke bli slapp og treig, og du kommer til å se at det blir lettere å gjennomføre det du har satt seg som mål. Da blir du stadig sterkere og tryggere på deg selv.

Hvis du stadig er munter og glad, hvis du smiler og ler mye, da kan du trenge inn i den dypeste visdom og bli fri fra alt som er vondt.

Dette kan vi kalle smilende visdom.”

Akrobaten og læregutten hans

En gang kom Buddha gående forbi en plass der noen akrobater drev med treningen sin. Han ble stående og se på en akrobat og læregutten hans. De hadde satt opp en høy stolpe, og klatret opp og ned i den, turnet og gjorde mange vanskelige kunster. Det var farlig. Hvis de mistet taket, kunne de lett falle ned og knekke nakken.

"Kom her, gutt!" ropte akrobaten oppe fra toppen av stolpen. "Nå kan du klatre opp hit og stå på skuldrene mine!"

"Ja vel!" svarte læregutten, og kjapt som et lyn for han oppover den glatte stolpen.

"Nå må du passe på meg, gutt, så skal jeg passe på deg, så vi ikke faller ned", sa akrobaten. "Når vi tar vare på hverandre begge to, kan vi komme fra dette med livet i behold og tjene gode penger på kunstene våre!"

"Nei, det blir feil", svarte læregutten. "Det er bedre at du passer på deg selv og at jeg passer på meg selv. Når vi tar vare på oss selv begge to, kan vi komme fra det med livet i behold og tjene gode penger på kunstene våre!"

"Gutten har rett", sa Buddha til de munkene som var sammen med ham. "Men det har akrobaten også. Begge har rett. Det er fornuftig å ta vare på seg selv. Det burde alle gjøre. Men vi må også huske å ta vare på hverandre. Forresten går det nesten ut på det samme. For hvis vi tar godt vare på oss selv, blir det lettere for oss å ta vare på andre. Og tar vi godt vare på andre, kommer andre også til å hjelpe oss. Derfor er det slik at den som tar vare på seg selv, tar vare på andre. Og den som tar vare på andre, tar vare på seg selv."

Hva gjør vi hvis noen snakker stygt om oss?

Buddha og en flokk munker kom en gang til byen Kaushambi. Der i byen var det allerede en stor flokk andre eneboere, som var vant til å gå rundt og få mat. Da de fikk se at Buddha kom med sine munker, ble de sinte.

"Skal folk gi mat til den gjengen til Gautama også, så blir det ikke nok til oss!" sa de til hverandre. "Vi prøver å jage dem bort!"

Og fra da av var det ikke fred å få for munkene når de gikk i byen. Stadig var det noen som ropte skjellsord etter dem, kalte dem for alt mulig stygt og plaget dem hvor de enn gikk.

Etter noen dager kom Ananda bort til Buddha og sa:

"De snakker stygt om oss her i byen, Mester, og det er mange av munkene som føler seg plaget og synes det er ekkelt. Hadde det ikke vært bedre om vi heller gikk til en annen by, der vi kan slippe å høre så mye stygt om oss?"

"Men tenk om de snakker stygt om oss i den neste byen vi kommer til også, Ananda. Hva skal vi gjøre da, da?"

"Da fortsetter vi til neste by, Mester."

"Men tenk om de snakker stygt om oss der også, da. Hva skal vi gjøre da?"

"Da går vi bare videre til neste by igjen, Mester."

Buddha så på ham og smilte litt.

"Det nytter ikke å løpe fra problemene, Ananda", sa han. "Hvordan kan du være sikker på å få fred bare fordi du flytter fra et sted til et annet? Nei, la oss heller møte problemene der de er. Hvis vi er litt tålmodige, så blir de sikkert lei av å plage oss. Vi skal ikke ta igjen, men heller benytte anledningen til å øve oss i tålmodighet. Da går det sikkert over snart."

Etter noen dager begynte folk i byen å legge merke til hvor rolige og tålmodige munkene var, enda de ble plaget og ertet dagen lang. Mange begynte å ta parti for dem og si mye pent om dem. Snart var det ingen som snakket stygt om dem lenger.

Buddha samlet alle munkene, og sa til dem:

"Hvis noen snakker stygt om oss, munker, så trenger vi ikke bli sinte og sure av den

grunn. Hvis vi blir det, så gjør vi det bare vanskelig for oss selv. Hvis vi blir sinte og sure, tror dere vi greier å se om det de sier, er riktig eller galt da?"

"Nei, mester."

"Hvis noen snakker stygt om oss, er det bedre å være tålmodig, forklare for dem hvordan tingene egentlig er, og fortelle dem rolig at det de sier ikke er sant.

Men hvis andre sier pene ting om oss, munker, så skal vi ikke la det gå til hodet på oss og bli kry, heller. Hvis vi gjør det, så gjør vi det også bare vanskelig for oss selv. Hvis noen gir oss ros, og vi har fortjent rosen, så får vi bare svare at det er sant det de sier."

Vi trenger ikke ta imot hva som helst

"Elendige fillemunk! Tiggerkrek! Slusk!"

Brahmanen Akkosaka var rasende. Det var bare noen få dager siden en annen brahman hadde hørt Buddha forklare læren sin, og denne brahmanen var blitt så begeistret over det han hørte, at han hadde blitt munk. Dette syntes Akkosaka var for galt. Var ikke brahmanene finere enn andre folk, kanskje? Var ikke brahmanene de beste? Hvordan kunne en brahman være så dum å bli munk? Akkosaka var selv brahman og følte det som en personlig fornærmelse, og hadde øyeblikkelig gått til Buddha for å si hva han mente om saken. Men han var så sint at det eneste han greide, var å skjelle ut Buddha.

De andre munkene så forskrekket på hverandre mens skjellsordene strømmet som en foss fra Akkosaka.

Buddha selv, derimot, satt rolig og ventet til Akkosaka måtte ta en pause for å trekke pusten.

"Si meg, brahman", sa han, "du er jo rik. Du har vel sikkert gjester på besøk av og til?"

Hva var det for slags svar? Akkosaka ble så forundret at han nesten glemte å skjelle ut Buddha.

"Jo, jeg har ofte gjester, din treskalle", svarte han mutt.

"Og da pleier du vel å sette fram god mat og drikke for dem?" spurte Buddha.

"Naturligvis! Hva tar du meg for? Tror du kanskje jeg er en gjerrigknark eller ei sånn fattiglus som deg, kanskje? Naturligvis byr jeg gjestene på alt mulig godt!"

"Men hvis de ikke er sultne og tørste, da? Hvis de sier nei takk til det du vil servere? Hvem er det som eier det da?" spurte Buddha.

"Da er det naturligvis mitt, din tosk! Hvis de ikke vil ha det, er det jeg som eier det!" freste Akkosaka.

"Riktig. Slik er det, brahman. Hvis andre ikke vil ha det du prøver å gi bort, blir du sittende igjen med det selv. Nå har du servert meg en mengde skjellsord, enda jeg ikke har skjelt ut deg. Men jeg sier nei takk til alle de skjellsordene du ville gi meg. Jeg vil ikke ha dem. Så hvem er det som blir sittende igjen med dem, da?"

Akkosaka ble bare sittende og stirre. Haka datt ned på ham, og han fikk ikke fram et ord til svar. Så reiste han seg brått opp og gikk.

Vær snill mot dyra!

Det var tidlig morgen ved Shravasti. Buddha var på vei fra Jetavana inn til byen, da han fikk øye på en flokk gutter som plaget en orm. De slo etter den med stokker, og lot den ikke slippe unna.

Buddha stanset.

"Tenk om det hadde vært dere selv som ble plaget på den måten", sa han til guttene. "Hvordan hadde dere følt det da? Det er bedre å ha medfølelse med ormen og la den få slippe unna. Dere vet, alle levende vesener vil jo gjerne være lykkelige, hver på sin måte. Vi skal ikke plage andre levende vesener!"

Guttene skammet seg, og lot ormen slippe unna.

Da Buddha kom inn til byen, fikk han se at mange mennesker hadde samlet seg i den kongelige parken.

"Kongen skal holde en stor offerseremoni!" sa de.

Da Buddha kom til offerplassen, fikk kong Prasenajit av Kosala øye på ham og ønsket ham velkommen.

"Så fint at du kom, Mester!" sa kongen. "Jeg skal ofre fem hundre kuer, fem hundre okser, fem hundre sauer og fem hundre geiter til gudene. Du kan sikkert hjelpe til så denne ofringen kan gi oss hell og lykke! "

"Men se deg om da, konge!" sa Buddha. "Ser du ikke hvor vondt dyra har det? Ser du ikke hvor engstelige de er? Du får ikke hell og lykke av å drepe andre levende vesener! I stedet for å drepe alle disse dyra, burde du heller ofre frukt, korn og grønnsaker. Og det er bedre å gi til mennesker enn til gudene. Da følger det hell og lykke med ofringen. Men aller best er det å prøve å bli et godt menneske selv, å leve et godt og lykkelig liv og fri seg fra alt som er vondt!"

Devadatta vil ha makt

"Jeg er like mye prins som du er!"

Devadatta gikk fram og tilbake med sinte og utålmodige skritt. Buddha sto rolig og så på fetteren sin.

"Jeg kan lede munkene like godt som du kan!" sa Devadatta. "Vi kan lede dem sammen! Vi er prinser! Jeg kan ikke begripe hvorfor Shariputra og Moggallana har fått så mye å si! De er jo slett ikke prinser i det hele tatt!"

"Nei, vi skal ikke dele opp munkeflokken", svarte Buddha. "Det blir det bare krangel og bråk av."

Devadatta var misfornøyd. Den gangen da Buddha kom hjem til Kapilavastu, var Devadatta blitt imponert over å se hvor høflig alle mennesker hilste på Buddha. Både konger og prinser bøyde seg jo for ham! Det måtte være noe det! Tenk om han selv kunne få like stor makt! Det var dårlig gjort av Buddha at han ikke ville dele makten med ham, syntes Devadatta. Da fikk han heller begynne for seg selv.

Neste dag forlot han de andre munkene og gikk alene inn til Rajagriha. Han gikk rett til kongens slott for å klage på Buddha. Men i porten møtte han kongens sønn, den unge prins Ajatashatru. Devadatta hadde hørt at dette var en villstyring og at han og faren ikke var særlig gode venner, og i et glimt forsto Devadatta at denne mannen kunne han bruke!

Han gjorde seg ekstra hoven og overlegen, gjorde seg viktig og snakket nedlatende til den unge prinsen. Ajatashatru ble imponert, og begynte å spørre Devadatta til råds om både det ene og det andre. Snart ble Devadatta prinsens faste rådgiver, og Ajatashatru bygde et staselig hus som han kunne bo i.

Men gamle kong Bimbisara var en av Buddhas gode venner, og ville ikke ha noe med Devadatta å gjøre.

"Buddha må bort!" tenkte Devadatta sint. Han fikk tak i en leiemorder, og betalte ham mange gullstykker for å drepe Buddha. Men da morderen kom dit hvor Buddha var, satt Buddha akkurat og forklarte for noen tilhørere hvordan vi kan leve godt og lykkelig sammen. Han forklarte hvor viktig det er å være glad i hverandre og være venner. Morderen ble sittende og høre på dette, og skammet seg dypt over at han kunne ha planlagt å myrde en slik

mann! Da Buddha var ferdig med å snakke, gikk han fram og kastet seg på marka. Og mens tårene rant, fortalte han hvorfor han hadde kommet dit.

"Men da jeg hørte deg, forsto jeg hvor galt det var", hikstet han. "Jeg angrer, jeg har vært så dum! Kan jeg få bli munk i stedet?"

Og det fikk han. Da Devadatta fikk høre hvordan det var gått, ble han enda sintere enn før.

"Alltid skal Buddha stå i veien for meg!" freste han for seg selv. "Men bare vent!"

Devadatta visste at Buddha ofte gikk samme rute, og nå la han opp ei felle. Han visste at det fantes en vill elefant som noen elefantjegere hadde fanget ute i skogen. Men elefanten var så vill og gal at ingen greide å temme den. Så fikk Devadatta ordnet det slik at noen slapp elefanten løs i gata akkurat da Buddha kom gående.

Folk hylte av skrekk og løp til alle kanter, mens elefanten stormet fram og blåste rasende trompetstøt i snabelen.

Buddha ble rolig stående midt i gata og se elefanten inn i øynene der den kom imot ham. Og elefanten, som kanskje var mer skremt enn sint, forsto at her var det et menneske som ikke ville den noe vondt, som ikke ville piske den eller stikke den med skarpe pigger. Den sakket farta og gikk langsomt og rolig helt fram til Buddha, som ble stående og klappe den. Fra da av var elefanten tam og snill som et lam.

Devadatta ble ikke mindre sint av dette.

"Kongen holder med Buddha", tenkte han. "Kanskje det er bedre å bli kvitt kongen!" Han visste at Ajatashatru lengtet etter at faren skulle dø, så han selv kunne bli konge i stedet. Og nå begynte Devadatta å overtale prinsen til å ta livet av faren sin. Først var Ajatashatru litt betenkt. Han ville jo gjerne bli konge, men kunne han myrde sin egen far? Det ville vel være for galt?

Men Devadatta sa til ham at det ikke var galt i det hele tatt. Og Ajatashatru var imponert av denne munken som han syntes virket så vis og klok, at han lot seg overtale.

En dag lot han noen vakter arrestere den gamle kong Bimbisara og kaste ham i fangehullet. Ajatashatru var for feig til å drepe sin far med egne hender, men han lot ham ikke få noe å spise eller drikke. Etter noen dager var den stakkars, gamle kongen død av sult, og Ajatashatru ble selv konge av Magadha.

Og så var det bare å få tatt livet av Buddha, da. Nå ville Devadatta gjøre jobben selv, og ikke stole på leiemordere eller elefanter som ikke gjorde jobben sin! Han la seg i bakhold

oppe på en fjellskrent over en sti der han visste Buddha ofte gikk. Ytterst på fjellskrenten lå det en stor rullestein på vippen.

Devadatta holdt pusten. Der kom han, der kom denne elendige Buddha som han så gjerne ville bli kvitt! Han ventet til Buddha var rett under steinen. Så dyttet han den utenfor. Med bulder og brak tumlet kampesteinen nedover fjellskråningen. Den traff en annen stein som stakk fram, og gjorde et sprett, så den for rett over hodet på Buddha og ned i skogen uten å treffe noen. Men det føk noen steinsplinter gjennom lufta, og en av dem traff Buddha i foten så han fikk et lite sår. Noen annen skade skjedde ikke.

Men nå var Devadatta så fryktelig skuffet og sint at det svartnet for øynene på ham. Han stormet mot Buddha for å gå løs på ham med egne hender. Men opphisselsen ble mer enn hjertet hans kunne tåle. Plutselig fikk han slag, og styrtet over ende med blodet fossende ut av munn og nese. Devadatta var død.

Hva er nirvana?

"Hei, onkel Shariputra! Vent litt, da!"

Shariputra snudde seg. Bak ham på landeveien kom Jambukhadaka, sønnen til søsteren hans, småløpende for å ta ham igjen.

"Jeg skulle gjerne ha spurt deg om noe, onkel," sa Jambukhadaka. "Jeg hører folk snakke om nirvana, men hva er egentlig nirvana for noe?"

"Du vet kanskje at nirvana betyr utslokning, at noe blir slokket?" spurte Shariputra.

"Ja, men hva er det egentlig som skal slokkes?"

"Nirvana er å slokke all grådighet, alt hat og alle misforståelser i deg selv, slik at du blir helt kvitt dem," svarte Shariputra.

"Kvitte seg med all grådighet, alt hat og alle misforståelser? Slik at det bare blir gavmildhet, kjærlighet og visdom igjen inne i meg? Det kan da ikke være lett! Hvordan går det an å få til noe slikt da, onkel?"

"Du kan greie det hvis du følger den åttedelte veien," svarte Shariputra. "Du kan greie det hvis du øver rett forståelse, rett tenkemåte, rett tale, rett handling, rett levemåte, rett flid, rett oppmerksomhet og rett konsentrasjon."

"Bra, onkel Shariputra! Det der høres ut til å være en god vei til nirvana, og jeg får sannelig lyst til å følge den, jeg også!" utbrøt Jambukhadaka.

Buddha blir gammel

Årene gikk. Buddha var stadig på vandring omkring i de forskjellige landene i India. Han slo seg aldri til ro på ett sted, unntatt når det var regntid. På vandringene sine snakket han med alle slags mennesker, fra konger til tiggere, og aldri ble han lei av å forsøke å hjelpe dem til å leve et godt og lykkelig liv og bli fri fra alt vondt.

Mange fulgte ham og ble munker eller nonner. Mange andre fulgte rådene hans så godt de kunne, selv om de fortsatte å være bonde, kjøpmann, konge eller husmor som før.

Men han begynte å merke at han ikke var ung lenger. Buddha begynte å bli plaget av vond rygg. Han klaget aldri, men når han skulle snakke med munkene om kvelden, slik han pleide, hendte det at han bare sa noen få ord før han stoppet, og sa:

"Shariputra kan forklare dere resten. Han kan det like godt som jeg kan."

Så gikk han til hytta si for å legge seg ned og hvile ryggen.

En dag kom Ananda bort til ham.

"Jeg har fått høre en trist nyhet, Mester", sa han, "så jeg føler meg helt dårlig og vissen over hele kroppen. Shariputra er død! Han var på besøk i nabobyen, men så ble han brått syk og døde etter et par dager."

"Ja, alt som har en begynnelse, har også en slutt, Ananda. Ingenting varer bestandig", svarte Buddha stille.

En kveld satt Buddha og hvilte seg sammen med Ananda, som alltid fulgte han som en trofast venn og hjelper. Ananda kastet et undersøkende blikk på ham, og sa:

"Du har fått flere rynker, Mester! Jeg har også sett at du begynner å bli krum i ryggen. Og hvordan er det, har du ikke begynt å se og høre litt dårligere enn før, også?"

"Ja, det stemmer, Ananda", svarte Buddha. "Jeg er ikke noen ungdom lenger, og det merkes. Huden min er matt og rynkete, jeg har blitt krum i ryggen og beina er ikke så sterke som før, heller. Og du har rett i at syn og hørsel ikke er like skarpe som før heller. Jeg merker at livet går mot slutten. Men slik er livet, Ananda. Alt som har en begynnelse, har også en slutt."

Den kvelden gikk Ananda bort fra de andre, og gråt stille for seg selv. Han forsto at de kanskje ikke ville ha Buddha, som han var så glad i, blant seg så mye lenger.

Så kom regntida. Buddha ville gjerne være litt alene, så han slo seg ned i ei hytte for seg selv i nærheten av Vaishali. Der ble han alvorlig syk, og hadde store smerter. Bare Ananda var hos ham og hjalp ham og stelte for ham hver dag.

"Jeg kan ikke bare dø nå, uten å få anledning til å ta avskjed med vennene mine", tenkte Buddha. "Jeg får prøve å holde ut litt lenger."

Så satte han inn hele sin viljestyrke, og smertene ga seg. Men Ananda ble mer og mer bekymret for ham.

Buddha dør

Litt senere gikk Buddha og munkene til Pava. Der kom en mann som het Cunda, og ba dem komme og spise hos seg. Han serverte en deilig stuing som han hadde laget spesielt til dem. Men etter at de hadde spist, fikk Buddha krampe og sterke smerter. Likevel klaget han ikke, men sa bare til Ananda:

"Kom, Ananda, så går vi videre til Kushinagara."

Da de kom til Kushinagara, la Buddha seg ned for hvile under to store og skyggefulle trær som sto fulle av blomster. Han ble stadig svakere, og de som var sammen med ham, skjønte at det gikk mot slutten.

"I kveld er det vesak-fullmånenatta", sa han med et lite smil. "Jeg ble født på vesak for 80 år siden, og våknet til full innsikt på vesak. Hva kunne vel passe bedre enn å gå bort på vesak, også?"

"Hva skal vi gjøre når du er borte, Mester?" var det noen som spurte.

"Jeg har lært dere alt jeg kan. Jeg har ikke holdt noe hemmelig", svarte Buddha. "Hvis dere kan hjelpe hverandre til å ta vare på det jeg har lært dere, og ikke glemme det bort, så har dere en læremester fortsatt. Tren flittig, munker! Da kommer dere til å vinne frihet fra alt som er vondt!"

Buddha så seg om i flokken.

"Men hvor er Ananda?" spurte han.

"Han gikk inn i den hytta der borte. Han lener seg mot veggen og gråter", var det en som svarte.

"Be ham komme hit", sa Buddha.

Ananda kom, med ansiktet vått av tårer.

"Ikke vær lei deg, Ananda", sa Buddha. "Har jeg ikke sagt mange ganger at alt som har en begynnelse, også har en slutt? Alt som lever må dø. Det er bare naturlig, og ingenting å sørge over. Du har alltid vært en god venn, Ananda. Alltid stilte du opp for å hjelpe meg! Takk for alt, kjære venn! Fortsett å trene deg slik jeg har vist deg, så skal du se det ikke varer lenge før du finner friheten!"

Buddha tidde. Så så han på de andre munkene, og sa:

"Er det noen av dere som vil spørre om noe, munker? Er det noe dere lurer på, så benytt anledningen nå, mens jeg fortsatt er sammen med dere."

Det ble stille. Ingen sa noe.

"Kanskje noen synes det er flaut å spørre", sa Buddha. "Da kan han jo hviske spørsmålet til sidemannen, som så kan si det høyt. Spør nå, så dere ikke etterpå skal angre på at dere ikke benyttet anledningen."

Men ingen sa noe. Ingen spurte om noe.

"Da vet jeg at dere har forstått alt jeg har lært dere", sa Buddha. Stemmen hans ble stadig svakere. "Det er bra, munker. Og husk: Alt som har en begynnelse, har også en slutt. Tren flittig videre, så når dere målet!"

Dette var Buddhas siste ord. Nå gikk han inn i dyp meditasjon, og sovnet stille inn, fremdeles med skyggen av et mildt smil om munnen. Et lite vindpust gikk gjennom trekronene, og et dryss av hvite blomster falt mykt over skikkelsen som lå der utstrakt på marka. Buddha var død.

Munken Anuruddha bøyde seg over den urørlige skikkelsen som liksom utstrålte fred og ro. Han lyttet litt. Så rettet han seg opp igjen, og sa:

Han puster ikke mer.
Vismannen er gått bort.
Med ro i sinnet er han gått inn
i den dype fred.

Han tålte smertene
uten å la det gå inn på seg.
Nå har den opplystes sinn
funnet frihet i nirvana.

Lenge ble vennene hans stående der omkring ham. De som ikke helt hadde forstått Buddhas lære ennå, gråt og klaget over at han var borte. Men de som hadde forstått, sto der uten å klage.

"Nok, kjære venner, nok!" sa plutselig Anuruddha. "Ikke mer gråt og tårer nå! Mesteren har jo ofte forklart oss at alt vi er glad i, blir borte før eller siden. Slik er det her i

verden, og vi er vel ikke så dumme at vi virkelig trodde vi skulle kunne beholde ham for all tid, heller? Har vi virkelig ikke forstått noe av det han forklarte oss?"

"Du har rett, Anuruddha," svarte en av de andre. "La oss heller være glade og takknemlige for at vi har vært så heldige å få gå i lære hos en slik vis mester, som har vist oss veien til oppvåkning!"

De andre nikket, og gråten stilnet.

Bålferden

Det gikk et stille tog av mennesker rundt det store bålet som var stablet opp ute på den åpne sletta. Bålet var ikke tent ennå. På toppen av bålet lå en skikkelse innhyllet i ei gul kappe. De gikk langsomt, med bålet til høyre for seg. Slik var det vanlig å gjøre ære på konger, og Buddha fortjente ikke noe mindre.

Mange sørget over at en god venn og læremester var borte, og det var liksom ingen som hadde lyst til å tenne på det store bålet. Men det måtte jo gjøres, det var ingen vei utenom, og til slutt ble det stukket en fakkel borti vedhaugen. Flammene slo høyt til værs, og alle sto stille og bare så på bålet, helt til det var brent ned til aske.

Folk fra Kushinagara samlet sammen asken, la den i ei urne og satte den i rådhuset midt i byen. I sju dager sto den der, mens folk kom innom og la kranser og blomster foran den og brant røkelse.

Men så kom det et bud fra shakya-folket, og sa:

"Mesteren var av vår slekt. Det er vi som skal ha asken og bygge et minnesmerke etter ham!"

Ikke før hadde de sagt dette, så kom det også bud fra kongen av Magadha, fyrstene i Vaishali og flere andre steder, og sa:

"Mesteren var like mye hos oss som hos dere mens han levde! Det er vi som skal ha asken og bygge et minnesmerke etter ham!"

Ingen ville gi seg. Men en gammel vismann som het Dona, grep ordet, og sa:

"Venner! Det passer seg ikke at vi krangler om restene etter Mesteren. Har dere glemt alt han sa om vennskap, om å dele med hverandre? La oss dele asken i like deler til hver, så kan alle ta hver sin del med seg!"

Og slik ble det. Asken ble delt i åtte like deler og lagt i mindre urner som sendebudene tok med seg hjem til hvert sitt rike, der urnene ble satt inn i hver sin store gravhaug.

Vismannen Dona fikk den store krukka som asken hadde ligget i først, og bygde et minnesmerke over den. Da det hele var over, kom det plutselig noen sendebud fra byen Pipphalivana. De hadde hatt så lang vei å reise at de ikke rakk fram før nå.

"Vi vil også gjerne bygge et minnesmerke over Mesteren", sa de, og var skuffet over at det ikke var noe igjen.

"Gå til bålplassen og skrap i jorda. Kanskje er det litt aske til overs", sa Dona.

De gjorde som han hadde sagt, og fant en håndfull aske som de tok med hjem og la i en gravhaug.

Slik gikk det til at det ble bygd ti minnesmerker over Mesteren.

La oss huske hva Mesteren sa!

Noen dager senere fikk munken Kashyapa høre to som kranglet om hva Buddha hadde sagt. Begge holdt på sitt, og Kashyapa tenkte:

"Nå er det nok best vi kommer sammen og blir enige om hva Mesteren egentlig sa og forklarte for oss. Ellers blir det sikkert bare mer krangel etter som tida går!"

Kashyapa sammenkalte til et stort møte, der det kom mange som hadde kjent Buddha. Alle var enige i at det var viktig at ikke Buddhas lære ble glemt bort. "Den som ser læren, den ser meg," hadde han jo sagt en gang. Og selv om han selv var borte, kunne ordene og læren hans fortsatt være til hjelp for alle som ville høre, slik at de kunne våkne til full forståelse, til kjærlighet og glede, de også.

I mange dager satt de sammen og fortalte hverandre hva de kunne huske. Upali samlet og ordnet alle reglene for munker og nonner, mens Ananda samlet og ordnet alle de andre fortellingene om hva Buddha hadde sagt og gjort mens han levde.

Munkene og nonnene fordelte alle disse fortellingene i mindre samlinger, omtrent som bøker. Så delte de seg i grupper. Den ene gruppa lærte den ene boka utenat, neste gruppe lærte neste bok, og så videre. Alltid var det flere på samme gruppe som kunne samme boka og som kunne hjelpe hverandre med å huske, i tilfelle en av dem skulle glemme en setning eller et avsnitt.

På den måten tok munkene og nonnene vare på Buddhas ord og lære i flere hundre år. Deretter ble alle fortellingene skrevet ned, og til sammen ble det bøker nok til å fylle mange bokhyller.

Etterord

Hvordan gikk det etterpå? Historien om hvordan Buddhas lære ble spredt til mange andre land gjennom nesten 2500 år (for så lenge er det siden Buddha levde), er både lang og spennende, men den får kanskje heller bli ei egen bok senere en gang.

Og hva med dem som følger Buddhas lære nå i vår egen tid rundt om i forskjellige land? Hva slags høytidsdager feirer de? Hvordan har de det til hverdags? Dette kunne det nok også bli ei egen bok om.

I denne boka har jeg fortalt deg om Buddhas liv. Alle fortellingene har jeg hentet fra de gamle bøkene, men jeg har valgt å fortelle deg historien på min måte. Helt til slutt i denne boka kan du finne et kapittel der jeg forteller mer nøyaktig hvilke bøker de forskjellige historiene er hentet fra, i tilfelle noen skulle ha lyst til å lese mer. Dessverre er det nesten ingen av disse bøkene som er oversatt til norsk ennå.

Er det helt sikkert at alt sammen er sant da, bare fordi om bøkene er gamle? Det er et viktig spørsmål, men det er ikke alltid så lett å vite svaret så sikkert som vi gjerne ville. Men vi regner med at mesteparten av historiene nok er sanne, fordi de stemmer bra med hverandre, og fordi forskjellige gamle bøker ofte forteller dem omtrent på samme måten.

I denne boka har du også sett hvordan Buddha snakket med alle slags mennesker som han møtte, og hvordan han ga dem gode råd. Men her fikk jeg bare plass til en bitte, bitte liten del av alle de samtalene som finnes skrevet ned. Han vandret jo omkring og snakket med folk i 45 år, fra han ble en buddha og til han døde, så det er ikke så rart at historiene fyller mange bøker. Jeg tror nok jeg har valgt ut noen av de fortellingene som han selv ville synes var viktige, men Buddha snakket med så mange forskjellige mennesker, svarte på så mange forskjellige spørsmål og ga så mange dype forklaringer om veien til oppvåkningen, at vi gjerne skulle ønske vi hadde hatt plass til å fortelle deg mye mer. Kanskje kan det bli ei bok om Buddhas lære senere en gang.

Men, som Buddha sa: Alt som har en begynnelse, har også en slutt - og det gjelder for denne boka også.

Kilder

(Noen ord til voksne som vil vite litt mer.)

Flertallet av de eldste tekstene er skrevet på språket pali, og noen av dem er på sanskrit. Dette er to gamle indiske språk som står hverandre nokså nær. Her følger noen referanser til de gamle tekstene, som både viser tekststeder jeg har hentet stoff fra og andre tekststeder som inneholder mer stoff om disse episodene. Tekstmengden er stor, så disse referansene er ganske sikkert ikke fullstendige. Jeg har heller ikke benyttet alle de refererte kildene i like stor grad, men har vært nødt til å velge ut, oversette og gjenfortelle stoffet på min egen måte. Men for den som ønsker å forske videre i dette materialet, kan disse referansene kanskje være en hjelp til å finne veien videre i tekstene.

Prinsen

Dronning Mayas drøm: Nid 149ff.; Mvu II 5ff.; Lv VI
En prins blir født: Nid 153ff.; Mvu II 16ff.; Lv VII; Car I
Vismannen Asita: Nid. 157ff.; SuNi 679ff.; Mvu II 27ff.; Lv VII; Car I
Maya dør: DN II 14; MN III 122; Car II
Prinsen vokser opp: Lv X; Lv 12; AN III 38; Mvu II 111, 138, III 405; Car II; Nid 165
Prinsen og svanen: Rock 21 (Tibetansk Dulva III, f.474)
Plogfestivalen: M 36, 85, 100; Nid 163ff..; Mvu II 42ff.
Bryllupet: Nid 166f.; Mvu II 45, 65f, 70ff., Lv XII
Siddhattha får se verden utenfor slottet: Car III; Lv XIV; Nid 166ff.; Mvu II 145ff.; DN II 21ff.
Rahula blir født: Car II; Nid 169; Mvu II 154
Prinsen drar ut i verden: Nid 171ff.; Mvu II 143ff.; Lv XV; Car IV-- VI

Eneboeren

Alene: DN II 165ff; Car VII
Hos Alara Kalama: Nid 180f.; Mvu II 189f.; Car XII; MN I 165
Hos Uddaka Ramaputta: Car XII; MN I 165; Mvu II 116, 191
Sult: M I 245f.; Nid 181f.; Mvu II 118ff., 191ff., 224f.; Lv XVII; Car XII
Sudsjatas gave: Lv XVIII; Nid 184ff.; Mvu II 126, 191ff.; 248
Den vanskelige natta: Lv XXI; Car XIII; Nid 190ff.; Mvu II 349, 252ff.;
Oppvåkningen: Lv XXII; Car XIV; Nid 197ff.; MN I 246ff; Mvu III 216ff.; Mvg 1.1

Buddha -- den våkne

Dele med andre: MN I 167ff.; Nid 207ff.; Mvu III 299ff., 311ff.; Lv XXIV--XXV; Mvg 1.4ff.
Møtet i hjorteparken: Mvg 1.7ff.; Lv XXVI; Nid 209ff.; Mvu III 322ff.
Gå ut!: Mvg 1.21
Sariputta og Moggallana: Mvg 1.39ff
Munker og andre mennesker: Itv 111f.
Anathapindikas gave: Cul 2.154ff
Buddha kommer tilbake til Kapilavatthu: Mvg 5.1004f.; MvgA 1.82ff.
Ananda og Devadatta blir munker: Mvg 1.82ff.; ThagA I 68; Cul 2.182f.
Er Buddhas lære bare for mennene? Cul 2.252ff.; ThigA 140ff.
Soma svarer en grinebiter: ThigA 66f.
Buddha og Rahula: MN I 414ff.
De fem gode levereglene: M I 430; Dhp 183; AN 1.58; DN 3.235 et al.
La oss være glade i hverandre!: Khu 7f.
De ti gode levereglene: M 3.45ff; Psb 1.45
Den sultne mannen: DhpA 3.261ff
Den syke munken: Mvg 1.301ff.
Jenta som fikk juling: VimA 206ff.; Dhp 130, 5
Søppeltømmeren Sunita: ThagA 2.262ff.
Morderen Angulimala: MN 2.97ff.; ThagA 3.54ff.; Dhp 103, 104
Buddha forhindrer krig: DhpA 3.253
Hell og lykke: Khu 3f.

Vær glad i familien din! SN 1.37; AN 2.61
Råd til ungdommen: SN 1.228; Dhp 152
Godt vennskap: SN 5.2
Smilende visdom: Psb 2.199
Akrobaten og læregutten hans: SN 5.168f.
Hva gjør vi hvis noen snakker stygt om oss?: DN 1.2f.
Vi trenger ikke ta imot hva som helst: SN 1.161
Vær snill mot dyra!: Ud 11f.; SN 1.75f.
Devadatta vil ha makt: Cul 2.184ff.; DhpA 133ff.
Hva er nirvana?: SN 2.446
Buddha blir gammel: SN 5.161ff.; SN 5.216f.; DN 2.99
Buddha dør: DN 2.126, 2.137, 2.142, 2.154ff.; Ud 91
Bålferden: DN 2.160ff.
La oss huske hva Mesteren sa!: Cul 2.83ff.

Forkortelser

AN	Anguttara Nikaya
Atth	Atthasalini
Car	Ashvaghosha, Buddhacarita
Cul	Vinayapitaka Culavagga
Dhp	Dhammapada
DhpA	Dhammapada Atthakatha
DN	Digha Nikaya
Itv	Itivuttaka
Khu	Khuddakapatha
Lv	Lalitavistara
Mvg	Vinayapitaka Mahavagga
MvgA	Vinayapitaka Mahavagga Atthakatha
MN	Majjhima Nikaya
Mvu	Mahavastu
Nid	Nidanakatha
Psb	Patisambhidamagga
Rock	Rockhill, W.W., The Life of the Buddha, London 1884
SN	Samyutta Nikaya
SuNi	Sutta Nipata
ThagA	Theragatha Atthakatha
ThigA	Therigatha Atthakatha
Ud	Udana
VimA	Vimanavatthu Atthakatha

Stavemåter av navn

Når det gjelder navn, er trolig paliformene de som står de opprinnelige formene nærmest, og ville nok ha vært å foretrekke her - særlig ettersom mesteparten av kildematerialet også skriver seg fra palitekstene. Norsk språkråd har imidlertid i hovedsak valgt sanskritformene (uten diakritiske tegn) som norm, og jeg har valgt å følge denne normen.

Men for å forebygge og oppklare eventuelle misforståelser, følger her en liten ordliste med navn som har ulike former på sanskrit og pali (fremdeles uten diakritiske tegn):

Sanskrit	**Pali**
Ajatashatru	Ajatasattu
Arada Kalama	Alara Kalama
Chanda	Channa
Gautama	Gotama
Kapilavastu	Kapilavatthu
Kashyapa	Kassapa
Kaushambi	Kosambi
Kushinagara	Kusinara
Prajapati	Pajapati
Prasenajit	Pasenadi
Rajagriha	Rajagaha
shakya	sakya
Shariputra	Sariputta
Shravasti	Savatthi
Shuddhodana	Suddhodana
Siddhartha	Siddhattha
Udayin	Udayi
Udraka Ramaputra	Uddaka Ramaputta
Vaishali	Vesali
Yashodhara	Yasodhara